

КРАЛЪВИТЪЪ МАРКО

И

ВУЧА БЕНЕРАЛЪ.

ПОЗОРИШТНА ИГРА

У

ТРИ ДЪЙСТВА

ПО НАРОДНОЙ ПЕСМИ САЧИНЪНА

ОДЪ

А. НИКОЛИЧА.

У НОВОМЕ САДУ 1861.

На трошакъ и корысть Матице Србске.

476

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

ESQ.

LONDON

1679

М. П. ЧЛБ

Р. 109 Ср 11 767. 1

КРАЛЪВИЦЪ ШАРКО

И

А П И Л

ВУЧА БЕНЕРАЛЪ.

ПОЗОРИШТНА ИГРА

У

ТРИ ДЪЙСТВА

ПО НАРОДНОЙ ПЕСМИ САЧИНЪНА

ОДЪ

А. НИКОЛИЦА.

У НОВОМЕ САДУ,

БРЗОТИСКОМЪ ЕПІСКОПСКЕ КЊИГОПЕЧАТЊЕ 1861.

21018 4

Л И Ц А.

Кралъвићъ Марко. }
Стари Топлица. }
Милошъ одъ Поцера. } Србске войводе.
Топлица Миланъ. }
Косачићъ Иванъ. }
Вуча, ђенералъ одъ града Варадина.
Мара, ђенераловица, нѣгова супруга.
Велимиръ, синъ нѣиовъ.
Катарина Велимировица, нѣиова сна.
Давидъ, тавничаръ Вуче ђенерала.
Янко, слуга Вуче ђенерала.
Поштоноша.
Слуге Топлице Милана.
Први скоротеча }
Други „ } Вуче ђенерала.
Трећи „ }
Раданъ, слуга Кралъвића Марка.
Одъ Ердута Павле, помоћникъ Вуче ђенерала.
Райко, тавничаръ Ералъвића Марка.

ДѢЙСТВО I.

ПРВО ПОЯВЛЕНІЕ.

(Соба Вуче Бенерала.)

Вуча самъ (озбиљно).

Све се више потврђуе оно изреченіе: „човекъ се учи докѣ е живъ.“ Я самъ свакадѣ тако живио, како да се нечему научимъ, те да би се томъ наукомъ у животу ползовао. Одъ младости мое учио самъ коня яшити, стреломъ гаѣати, коплѣмъ боритисе, буздованомъ баѣатисе, бриткомъ сабљомъ сеѣи и одбияти. Као якѣ и снажанъ младићъ, како е до борбе дошло, я самъ, имаюѣи снаге и вештине у бореню, у сваку борбу несмыслено и лакоумно улетао, секо и обарао. И што е више око мене падало, у томе самъ веѣу славу и веѣу дику полагао; али данасъ — данасъ веѣъ не чинимъ тако. Данасъ гледамъ како би вештиномъ, лукавствомъ и мудрошѣу доскочио и тиме неприятеля надячао, а да се крвь не пролива. — Пре самъ био на зло брзъ, данасъ умеренъ и ладанъ; пре самъ био крви жеданъ и за бор-

бомъ чезнећи, данасъ предосторожанъ, избегаваюћи опасностъ и у мудрости помоћи тражећи. — (Лукаво) Е мой стари Топлицо! да си знао за ову мудростъ Вуче Бенерала, не би му тако лудо у клопку пао. Ти си мислио, да ће теби Вуча на мейданъ да изађе и съ тобомъ да се бори лудо? аль е Вуча мудра зверка, па онъ знаде памећу данасъ доскочити. Видишъ, мой старче, како самъ те безъ крви у Варадину данасъ уловио.

ДРУГО ПОЯВЛЕНЪ.

Велимиръ и Пређашњи.

Велимиръ.

Мили бабо, Вуча Бенерале! я самъ заповести твоє верно извршио: бацио самъ Топлицу у тавницу и страже самъ яке наредио. Можешъ бити уверенъ, да неће више видити сунца ни месеца, нити ће кога на мейданъ иззивати.

Вуча.

Добро си учинио, сине Велимире! — Шта ћемо садъ далъ чинити?

Велимиръ.

Да се наслађавамо побѣдомъ, кою намъ е Богъ даровао. У Срба е стари Топлица на

гласу юнакъ био, и данасъ е тай юнакъ твой робъ; данасъ тай юнакъ лежи у Варадину у тавници. Та е побѣда, та е слава твоіомъ мудрошћу задобивена.

В у ч а.

У Срба, сине! јоштъ има юнака, па и больи одъ Топлице. Знај, сине Велимире! да Срби неће оставити старога Топлицу да у тавници труне; они ће гледати да га избаве, да намъ се освете.

Велимиръ.

Па шта ће намъ у Варадину да учине? Оће л' на градъ ударати?

В у ч а.

Што човекъ радо чини, то му не пада тежко. Знамъ ја добро, како е на градъ ударати; али знамъ и то, да су Срби убоице, па ће ударати, видишъ, на овај градъ, бориће се као лавови, пада ће као сноплъ и све ће жетвовати да избаве Топлицу, да имъ само на срамоту не лежи у тавници.

Велимиръ.

Па ако имъ е мило мрети, некъ удараю на Варадинъ. У насъ има, хвала Богу доста на изборъ катана, па ћемо им дочекивати.

В у ч а.

Не познаешъ јаде и послѣдице крвави' ратова', па зато тако и говоришъ. — (замислѣно)

Борбу треба, кадъ годъ е могуће избегавати.
 — — Остави ме, да се промислимъ. — По-
 шљи ми Давида тавничара. — Издай заповестъ,
 да катане буду свакадъ за бой спремне у по-
 ноћъ у подне на знакъ трубе на мейданъ изићи.
 Све да се постави у ратно станъ.

Велимиръ.

(Одлазећи за себе.)

Мой е отацъ чуданъ човекъ. Онъ пред-
 виђа опасностъ и где опасности нема. (Оде.)

ТРЕЋЕ ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча (самъ).

Како ћемо сада ухитрити, какву ли пре-
 вару измислити, те да предупредимо свако на-
 сртанъ? — У Тошлице има синъ Миланъ, кои
 е опетъ на гласу юнакъ. — Тай ће одма овамо
 да насрће, чимъ чуе, да му отацъ у Варадину
 лежи у тавници. — Айде съ њиме еднимъ,
 коекако; али ако онъ и друге юнаке собомъ
 поведе? а има их тамо доста; ако после Срби
 и Гомилама на мене навале, шта ћемо онда?
 — — (Хода.) — Да, да, Вуча! држи се ти
 твога начела. Како оно беше? „Безъ плана,
 будалаштина би била и еданъ часъ живити.“
 Безъ плана живити, значило би по мраку ту-
 марати; значило би безъ кормила пловити. (За-

мишлѣно) — По томе основу — валя ми дакле одма планъ скроити. Ёрѣ, ако би случай нападаня наишо, а я не би имао скроеногъ плана, мого би се забунити и пропасти. — Дакле планъ Вуча! — Али какавъ? — (Бутанѣ). — Полако, полако; морамо скроити. — Главни е предметъ Топлица Миланъ; ту треба започети.

ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНѢ.

Янко слуга и преѣашњи.

Я н к о.

Господару! дошо е Давидъ тавничаръ на заповестъ твою.

В у ч а.

Зовни ми сина Велимира, па онда пусти и Давида овамо.

(Слуга оде).

ПЕТО ПОЯВЛЕНѢ.

Вуча (самъ).

(Хода замишлѣно, и после брзо почне беседу.)

Тако; само тако. — Досетливости! хвала теби. Нека се диви светъ моіой мудрости и

моме юнашству. Юштъ ако ми то испадне за
рукомъ, оста ће ми споменъ докъ трае Ва-
радина.

ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Велимиръ, Давидъ тавничаръ и преѣашњи.

Вуча.

Давиде! шта ради Топлица?

Давидъ.

Господару! то е чуданъ љнакъ; нити еде,
нити пие, нити оће што да говори.

Вуча.

Заръ не ядикуе?

Давидъ.

Али башъ ни едне неће да проговори, ко-
лико да е немъ.

Вуча.

Пусти га мало, да себи дође, па ће ти
говорити и одвише. — Давиде! (Озбиљно и пре-
тећи) я ти заповедамъ, ово да ми извршишъ,
али у највећој тайности. (Узме га за руку и одведе
на страну и онде му разлажући шапће и рукомъ показуе
како ће да пише).

Велимиръ (за себе).

Ово су данасъ чудна появленя, где мой отаць съ тавничаромъ тайне договоре води. — Вальда ние на ту мисао дошо, да старога Топлицу у тавници убити даде.

Вуча (Давиду).

Еси ли ме разумео?

Давидъ.

Есамъ Господару мой, Вуча Бенерале!

Вуча.

Мудро и верно чекамъ одъ тебе то да извршишъ. И ако ми то не извршишъ по моме налогу, знай, да си изгубио главу. Иди садъ; али мудро Давиде. Еси ли ме разумео?

Давидъ.

Есамъ.

Вуча.

(Показуюћи му претомъ на уста) Али.

Давидъ.

Разумемъ (поклони се и оде).

СЕДМО ПОЯВЛЕНЪ.**Вуча и Велимиръ.****Вуча (притворно).**

Ти знашъ, синс! шта е послушность воѣна, и шта е заповестъ. Я ти данасъ заповедамъ, а одъ тебе (озбыльно) захтевамъ, да заповестъ мою верно испунишъ.

Велимиръ.

Све љу по твојој заповести учинити.

Вуча.

Ти ћешъ дати направити едну капию на источномъ улазку одъ Карловаца.

Велимиръ.

На Београдској капиі?

Вуча.

Тако е. У той новой капиі, у десномъ крилу, даћешъ уметнути две слабе даске, да се лако пробити могу. Ова нова капија мора тако удешена бити поредъ старе сада постојеће, да се она у ма' може дићи и у исти ма' стара спустити. Ђси ли ме разумео?

Велимиръ.

То вете, ова нова капия само по видимоме да стои, а съ ономъ старомъ, кадъ се оће, да се може затворити.

Вуча.

Тако, тако; дакле си ме разумео?

Велимиръ.

Есамъ. Али на што то?

Вуча (срдито).

Ни речи далъ. Послушность одъ тебе захтевамъ. Никомъ ни речице о томе. У найвећой тайности. Одлази одма и извршуй што самъ ти заповедио.

(Обоица одлазе, позорие се промене у тавницу).

ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.

Стари Топлица (самъ).

(Седећи на клупи у ланци, говори старачкимъ гласомъ).

О Боже мой! Боже мой! — тежка е борба, съ којомъ се борити морамъ; велика е опасность, у којой се моя добродѣтель налази. Теби припадамъ, теби, створителю мой! кои си ме за вишшу цѣль изъ ничега произвео. — Ти си великомоћанъ, и немоћнима, одъ тебе

помоћи тражећимъ у часу 'опасни' искушениа', ако свое погледе у борби на тебе управе, ти шилѣшь утѣху и помоћъ. — Помози и мени — у овомъ магновенію 'опасни' искушениа'; даруй ми силе и крепости, да ово сносити и претрпити могу, а да тебе, Бога мога, у беди и невољи моіой не увредимъ. — (Чуе се отваранѣ тавнични' врата'.) — Ово се врата отвараю. Опетъ ново появленѣ за мене.

ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНѢ.

Давидъ тавничаръ и преѣшнѣи.

Давидъ (улагаваюћесе).

Како си ми стари войводо?

Стари Топлица (ладно).

Хвала Богу.

Давидъ.

Я те сажалуемъ старино!

Ст. Топлица.

Хвала ти.

Давидъ.

— Я би желио на олакшанѣ твое судбине — што принети.

Ст. Топлица.

Богъ милостиви, кои е допустио, да я у ову неволю паднемъ, онъ ће ми и олакшанѣ послати, кадъ нѣгова воля буде.

Давидъ.

Люди одмажу на и помажу по вољи Божіой. Ако е воля Божія, да ти онъ преко мене олакшанѣ пошлѣ?

Ст. Топлица.

Хмъ! — —

Давидъ (іоштъ притворниѣ).

Видишъ, старино! твоя седина, кою я поштуемъ; твоя слабостъ телесна, која ме погружава, побудила су у мени сажаленѣ. Я одъ туге и жалости мира немамъ, тебе у овомъ ядномъ станю гледаюѣи.

Ст. Топлица.

И непријателя у беди и невољи сажалѣвати, есте добродѣтель ришѣанска.

Давидъ.

Я те заиста сажалѣвамъ и желимъ ти помоѣи. Єли твой синъ Топлица Миланъ?

Ст. Топлица (умилято).

Заръ га ти познаешъ?

Давидъ.

(На страни) Садъ већъ попушта. Добро самъ наишо. (Јасно и притворно) Я твога сина не познаемъ, али самъ му за име чуо.

Ст. Толица.

Ахъ Милане! Милане! да ти знашъ какви' ти е яда' отаць допануо, ти би нѣга избавио.

Давидъ.

(На страни) Садъ е добро. — (Јасно) А би л' ти желио да те синъ избави?

Ст. Толица.

Чудно питанъ. Мени би доста било да видимъ Милана, па ма одма знао душу испустити.

Давидъ.

Старино! имай у мени повереня; я љу ти у томе помоћи. Шта више, (обзире се) ако ми речъ задашъ, да ћешъ мою беседу у тайности задржати, могу ти и више обећати.

Ст. Толица.

(За себе) Ово као да е ново искушенъ. — (Јавно) Ти добро видишъ, да до мене нико доћи не може, па коме би и одкрити мого твою беседу?

Давидъ.

Но може се моя добра намера како годъ одкрити, па можешъ ти о томе питанъ бити;

дакле, ако ми се обећашъ да ме нећешъ про-
казати, я ћу ти нешто предложити кое ће ти
повольно бити.

Ст. Топлица.

Немогу ти речъ задати, докъ не видимъ,
шта е то.

Давидъ.

И то е мени доста. Кажи ми старино —
али брзо, еръ се не смемъ дуже овде кодъ тебе
задржавати; би ли ти имао волю твоем сину
Милану писати и явити му где се налазишъ?

Ст. Топлица.

О то би ми јоштъ последня желя била,
да ми дете знаде, где му е баба кости оставио.

Давидъ.

Не тако войводо! „Где има среће, има и
несреће, а где е несрећа, ту се и среће нађе.“
Ево у твојој невољи и несрећи среће и по-
моћи. (Извади и показуе му написану посланицу). Ево
видишъ нову посланицу; овако напиши твоем
сину Милану, да онъ знаде да си у тавници у
граду Варадину, па да дође, да те избави.

Ст. Топлица (радостно).

То ние могуће.

Давидъ.

Проучи, па ћешъ видети како е могуће.
Знай старино! мое станъ, мое иманъ и мой

животъ меѣмъ данасъ на коцку, само да тебе избавимъ.

Ст. Топлица (замишлѣно).

Не знамъ. — Не могу да веруемъ. — Ко ѣ посланицу моме сину да однесе?

Давидъ.

— То е моя брига. Немой времена да губимо, еръ можемо обоица пропасти. Ево ти листъ беле артие (извади изъ недара) а ево ти пера и мастила па ти ту посланицу препиши, и ти ѣешъ се скоро уверити шта е Давидъ учинити кадаръ.

Ст. Топлица.

(Замишлѣно ѣути, чита посланицу, гледа у артию и неѣе да пише.)

Давидъ.

Ако оклевашъ, ти си пропао; не знашъ шта ти се спрема. Пиши брзо, што ти кажемъ, или я одлазимъ, па онда е изгублѣно на веки.

Ст. Топлица.

Я самъ и овако пропао. — „Болъ е и у гробъ него бити робъ.“

Давидъ.

Грей ти на душу, старино! што не при-
машъ мою чисту, мою верну услугу.

Ст. Топлица.

Ако е то воля Божия, я се покорavamъ.
(Уаме перо и артию и пише, у писаню често уздишуѣи.)

Давидъ (за себе).

Добро е пошло. Ако Богъ да, може среѣно
иснасти.

Ст. Топлица.

(Погледа испитателно Давида) Боже! да ли е то
могуѣе?

Давидъ.

Пиши брзо; не оклеваи! далъ, далъ.

Ст. Топлица.

Ахъ! та — шта ѣу! (пише).

Давидъ.

Брзо довршуй, докъ ние когодъ наишо.
„И дуваръ има уши.“

Ст. Топлица.

„Богъ чуо, а зла среѣа нечула“ (пише).

Давидъ.

Тако.

Ст. Топлица.

Є ли вера посине? (предає посланицу).

Давидъ.

Єсте вера поочиме! Ти садъ буди у стр-
пленю, а за далъ немой да се бринешъ. (Са-

вия посланицу и спрема се да одлази). Све ће то Давидъ урадити. — Напиши и насловъ.

Ст. Топлица.

(Адресира посланицу уздишући). Богъ ми съ тобомъ сине.

Давидъ.

Тако. Садъ е све у реду. Кадъ чуешъ мой гласъ, одма излази (одлази).

(Позорие се променюе у собу Вуче ђенерала).

ДЕСЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча ђенералъ и Поштоноша.

Вуча.

Ти ћешъ добити едну посланицу. Ту ћешъ однети у Србию Топлици Милану. Ёси ли ме разумео?

Поштоноша.

Ёсамъ.

Вуча.

Мудро и тайно; разумешъ ме? — Глава игра! — Куда идешъ и шта носишъ, никомъ да не говоришъ. — Тражи Топлицу Милана и нѣму посланицу у руке да предашъ. Нѣму самомъ и никомъ другомъ. Ёси ли ме разумео? Топлици Милану.

Поштоноша.

Єсамъ добро разумео, Господару мой, Вуча
Бенерале.

ЄДНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Давидъ и преѣшнѣи.

Давидъ. (поносито.)

Господару, Вуча Бенерале! Ево посланице по жельи и заповести твоіой. (Предає му посланицу).

Вуча (радостно.)

Добро є, Давиде. (Чита у себи) Добро є. Ти си, Давиде, мою заповестъ испунио и я љу знати тебе богато наградити. Иди садъ на твое место.

(Давидъ поклони се и оде.)

ДВАНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча съ поштоношомъ.

Вуча.

Ево ти посланице (предає поштоноши). — Чекай. (Вади изъ цепа новаца и дає поштоноши.) Ево ти добре напојнице, па садъ путуй у име Божие.

Краљвић Марко,

Брзо иди и брзо се врати. — Добро памти, шта ће ти Топлица Миланъ казати, па кадъ се повратишъ, да ми уменшъ казати. Но да и ти знашъ како ћешъ се владати, не казуй никоме, да я за ову посланицу знамъ. Разумешъ?

Поштоноша.

Разумемъ!

Вуча Ђенералъ.

Топлици Милану кажи овако: Ову посланицу, реци, шилъ ти отацъ изъ града Варадина. Али ништа више не говори, ма шта да те пита; на све одговарай, да не знашъ. — Толико му можешъ казати, да ти е ову посланицу Давидъ предао. Ёси ли ме разумео?

Поштоноша.

Ёсамъ.

Вуча Ђенералъ.

Добро запамти, шта самъ ти казао. Немой што да пометешъ.

Поштоноша.

Небрини се Господару мой. Све ћу я верно извршити по твојој заповести.

Вуча Ђенералъ.

Айде садъ у име Бога. Срећанъ ти путъ.

— Само брзо Поштоноша.

(Поштоноша оде.)

ТРИНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Бенераловица са снаомъ Велимировицомъ и
преѣшнѣи.

Бенераловица.

Господару, Вуча Бенерале!

Вуча Ђ.

Верна любо моя, и ти снао моя драга!
ви желите?

Бенераловица.

Господару мой! дошли смо да те молимо —

Вуча Ђ. (пресече речъ.)

И то би било?

Велимировица. (умилято.)

Молимъ те бабо! мили свекре мой; сми-
луй се на седину остарела юнака, да не пишти
на дну у тавници.

Вуча. (умерено.)

Драга снао моя, Велимировицо млада! за-
памти што ћу да ти кажемъ: „люди кадъ буче,
жене нек' муче.“ — У овой пословици можешъ
наћи одговора и за тебе и за свекрву твою.

Ђенераловица. (оштро.)

За юнаке е мейданъ, за юнаке е смртъ, а не тавница мрачна. Ако ти е господару! старый Топлица додिया юнашствомъ, досади и ти нѣму съ твоимъ юнацима; шилъи редомъ по еднога на мейданъ юначки, заръ ће се наћи међу хиљадама катана, кои ће надвладати старога юнака. Ако ти е Господару, Вуча Ђенерале, додिया стари Топлица богатствомъ, доскочи му данасъ; подай га сину за уцену.

Вуча. (срдито.)

Да ви познаете старога Топлицу, не би ви тако говорили. Да ви знате, колико е тай старацъ мени катана досадъ изштетио, ви не би уста за нѣга отворили. Знате ли ви, да е мени тай човекъ на комшилuku свакоякимъ зулумом додिया? И данасъ, кадъ ми е Богъ дао, да ми тай зликовацъ тако вешто и безъ крви у клопку дође, данасъ тражите ви одъ мене, да га вальда у слободу пустимъ? да ми врати жао за срамоту?

Ђенераловица. (замишкѣно.)

„Зло, добра донети неће.“

Вуча ђ.

Може и донети, ако Богъ да. Претрпи се јоштъ кои данъ, па ћемо видити.

Велимировица.

Довольно е то пониженъ за єднога войводу да си га уватио, везао, оковао и у тавницу бацио; довольно е то и за твое честолюбие удовлетвореня; задовољи се съ тиме, а испуни нашу молбу, чимъ ћешъ и великодушие твое узвисити.

Ђенераловица.

Ми те лепо молимо.

Вуча.

Освета незна за великодушие.

Ђенераловица.

Лако се осветити старцу у окову стѣняюћемъ. Но ако ћешъ, да те светъ уважава, надячай страсть, угуши освету, пусти старца, да те не проklinъ.

Вуча.

Немой жено да ме узнемируешъ; други и већи планови мени се по памети вию. Остави се молбе, та се испунити неће.

Велимировица.

Ако га башъ никако нећешъ у слободу да поставишъ, а ти га баръ извади изъ оне гадне тавнице и затвори га у пристойни затворъ. Молимъ те бабо! лепо те молимъ; смилуйсе —

Бенераловица.

Смилуйсе мой добри господару!

Вуча. (лютиго.)

Садъ е доста. Ни речи више. Коимъ правомъ долазите ви данасъ да ме у пословима узнемируете?

Бенераловица. (благо.)

Ми смо дошли тебе молити, а молити е свакадъ слободно. Опрости, ако смо ти досаду учинили.

Вуча.

Немойте ми далъ досађивати, па е опростено.

Бенераловица. (тужно.)

Никада те јоштъ до данасъ нисамъ тако челична видила. И ако мою молбу тако мало уважавашъ; ако сваку мою речъ съ презрѣнѣмъ одбияшъ, а ти обазри се баръ милостивимъ погледомъ на снау, па за любовь сина твогъ поклони јој едногъ роба, да ти буде благодарна докъ е жива.

Вуча.

Не могу жено.

Бенераловица.

Молимъ те, учини добро дѣло, Богъ ће те зато наградити, а за зло злу се надај.

Вуча. (лютило.)

Я се добру надамъ, па јоштъ већемъ и сјајниемъ; а ви да се нисте више усудиле мени досаде чинити.

(Вуча оде на едну страну, а женске на другу, позорје се меня у собу Милана Топлице. Подизанѣмъ кортине виде се јунаци око асталы седећи у веселю. На асталу чаше и бокали съ виномъ.)

ЧЕТРНАЈСТО ПОЈАВЛЕНЉ.

Милошъ одъ Поцера, Топлица Миланъ и
Косанчићъ Иванъ.

(Иза њиови' леђа' слуге.)

Топлица Миланъ.

(Весело) Вина децо! Кажите тамо да се пече и кува, те да миле госте почастимо. (Пошто имъ слуге налию вина у чаше, еданъ одъ слугу оде.) Хвала Богу, кадъ е дао да се данасъ у здравлю састанемо. (Напия) За ваше здравлѣ, браћо! добро сте ми дошли, мили гости мои.

Милошъ одъ Поц.

За срећна виђеня, побратиме Милане!

Косанчићъ Иванъ.

За срећнога састанка.

(Сви испию чаше.)

Топлица Миланъ.

На здравлѣ, браћо.

Милошъ одъ П.

Хвала, побратиме.

Косанчићъ Иванъ.

Хвала, хвала, побратиме!

Топлица Миланъ.

Само јоштъ да ми се отацъ дома десио,
е како би се радовао, да насъ опетъ сву тро-
ицу заједно види.

Милошъ одъ П.

Куда, рече, да е чича отишо?

Топлица Миланъ.

Има десетина дана, како е у Краину оти-
шо, па ево га нема да долази. Чуданъ ста-
рацъ; нигде мира нема.

Милошъ одъ П.

Да не буде моме Поцерию отишо? жао би
ми било да ме дома не нађе.

Топлица Миланъ.

Та душа не може три дана дома да седи.
Све онъ има неке састанке, неке шићаре. Богъ
би га знао шта ради и куда тумара.

Косачићъ Иванъ.

То е стара юначина, не знате ви нѣга.
Онъ тражи кавге и мейдана.

Топлица М.

Стара душа е то, побратиме, па би требало да се већъ смири и одмара.

Косачићъ И.

Заръ ти тражишъ одъ вука да се смири?
то е противно природи нѣговой.

Топлица М.

Нека му буде. — Вина децо! (Слуге наливаю чаше) Точите децо.

Милошъ одъ И.

То, као да ти е малвасия?

Топлица М.

То е старацъ изъ приморя набавио. Каже, да е права малвасия. (Напиа) Срећу и здравлѣ, браћо! Хвала вамъ, кои сте дошли.

Милошъ одъ И.

За твоє повольно здравлѣ, побратиме Милане!

Косачићъ И.

У здравлю намъ да Богъ да и чнча дошо.

Топлица М.

Да Богъ да, браћо! и васъ у любви затеко.

(Сви пию на искашъ.)

На здравлѣ.

Милошъ одъ П.

И теби Богъ дао. Башъ ти е добро вино.

Топлица М.

Добримъ гостима све е добро.

Косанчићъ П.

У старца тражи добра вина; еръ онъ само старо тражи.

Топлица М.

Одъ куда ми, браћо! данасъ долазите!

Милошъ одъ П.

Побратиме! ми право долазимо одъ Поцера. Дође ми побратимъ Иванъ, те поседе мало у моме Поцерю, ловъ ловећи три четири дана. Кадъ се лова наситисмо, ми се онда дигосмо те до тебе дођосмо. Где су два, да е и трећи. Садъ што Богъ да и срећа юначка.

Косанчићъ П.

Воля ти е да пиемо, ево насъ; воля ти е ловъ да ловимо, ево насъ; воля ти е на мейданъ юначки да идемо, кадъ би било куда ићи, и ту ти нисмо одъ разкида.

Топлица М.

Хвала вамъ, браћо! кадъ сте дошли. Вина децо! Ово е данъ юначкогъ састанка; данъ радости и веселя. Ми ћемо садъ почети одъ вина, па ћемо видити у шта ћемо ударити.

Милошъ одъ П.

Воля ти е Милане! у любви на свашта пристаемъ.

Топлица М.

Одавна се нисмо видели. Како се оно лане о Дмитрову дану у твоме Поцерю растадосмо, одъ оно доба я не видо ни тебе ни побратима Ивана.

Косанчићъ И.

Тако ће бити. Одъ оно доба нисмо се видели. Старога Топлицу, чичу нашегъ, я нађо пролетосъ. Где оно беше? — Ха! на слави кодъ побратима Марка. Садъ се сећамъ.

Топлица М.

Онда е био у приморю, па се побратиму Марку на славу увратио. Старца ћешъ наћи, где помислишъ.

(Узме чашу у руке) И трећу за добру срећу. За добру срећу сва три побратима. Спасайте се. (пие.)

Милошъ одъ П.

На спасение побратиме. За здравлѣ Топлице и старогъ и младогъ. (пис.)

Косанчићъ И.

За здравлѣ юначине старе, поочима мога па и за твоє побратиме Милане. (пис.)

Топлица М.

Одъ Бога вамъ здравлѣ. Хвала вамъ браћо.

Милошъ одъ П.

Ей да е садъ стараць међу нама, како би насъ убрзио.

Топлица М.

Да видишъ чуда; одъ некога времена ослабио е; већ не може много да подноси.

Косанчићъ И.

Не веруй ти старцу. Якъ е мой поочимъ као лавъ. Кадъ се састанешъ съ побратимомъ Маркомъ, запитай га само, па ћешъ чути, како онъ нѣга познае. Онъ више полагае на старога Топлицу, него на насъ сву троицу.

Топлина М.

Е, вара се побратимъ Марко. Нема мой отаць више оне снаге, што е некадъ имао. Срнце е јоштъ ту, али снага е издала.

Милошъ одъ П.

Ако до нужде дође, тай ќе се старацъ подмладити.

ПЕТНАЙСТО ПОЯВЛЕНЊЕ.

Слуга и Преѣашниѣ.

С л у г а.

Господару, Топлица Милане! дође еданъ поштоноша; држи кнѣигу у рукама, тебе тражи, да ти кнѣигу преда.

Топлица М.

Пусти га овамо.

С л у г а (отворивши врата зове).

Улази овамо Поштоноша (поштоноша уђе).
Ово е Господаръ Топлица Миланъ.

Топлица М. (иде Поштоноши).

Одъ куд' долазишъ Поштоноша?

П о ш т о н о ш а.

Я долазимъ одъ града Варадина.

Топлица М.

Одъ града Варадина досадъ ми посланице не долазау. Одъ кога е та посланица?

Поштоноша.

Ову посланицу даде ми Давидъ тавничаръ, да ю теби предамъ, теби самомъ у руке. Ако си ти Топлица Миланъ?

Топлица М.

Я самъ, буди уверенъ.

Поштоноша.

Толико ми рече Давидъ тавничаръ, да е ова посланица одъ твога старогъ родителя. (Предае му посланицу.)

Топлица М. (ладно и зачуђено.)

Ево теби (извади новаца изъ џепа и дае Поштоноши) па ти иди, те се напи вина, докъ я кнѣигу проучимъ.

(Поштоноша и слуга оду.)

ШЕШНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Пређашњи безъ Поштоноше и безъ слуге.

Топлица М. (збунѣно.)

Браћо! ние добро. У мени се срдце окаменило и гле како ми се руке заледише; неумемъ да отворимъ посланице. А да люто самъ се препануо за мога старогъ родителя.

Милошъ одъ П.

Не будали, побратиме Милане! отварай ту посланицу. Шта ту може зла бити?

Топлица М. (отворивши посланицу.)

Ахъ! познаемъ руку мога родителя. Ево и нѣговъ подписъ.

Милошъ одъ П.

Дакле посланица е одъ поочима. Добро намъ дошла.

Топлица М.

(Дркѣуѣимъ гласомъ чита.)

„Мили сине Милане! Грдни' самъ ти яда' допануо.“ — Ето не л' вамъ каза —

Косанчић И.

Читай далъ. Шта си се уплашио?

Топлица М. (чита далъ.)

„Дочепа ме Вуча ђенерале у проклетомъ граду Варадину, па ме жива у граду увати, и баци ме на дно у тавницу, где ти сине сада цвилимъ.“ — Ала бабо! тежки' си мука' допануо! — Безъ яда се избавити нећешъ. —

Милошъ одъ П.

Ей сирома старацъ, шта е дочекао. Читай далъ.

Топлица М. (чита далѣ.)

„Избавляй ме сине! ако Бога знадешъ; ерѣ ако ме скоро не избавишъ, мене жива нећешъ више видети.“ — Ахъ! за Бога единого. — „Чули мене сине Милане! овде има Давидъ тавничаръ, кои оће мени да буде у помоћи; онъ е удесио десно крило градске капије одъ истока, да га ласно буздованомъ пробити можешъ. Како ово учинишъ и у градъ продрешъ, онъ ће мене испустити и теби предати. У други данъ не долази, но у идућу суботу у очи неделъ, кадъ се све утиша у граду.“ — Ето, браћо, мое неволъ. — Шта учини човекъ безъ неволъ.

Милошъ одъ П.

Ништа, та му е срећа била.

Топлица М. (ода у нестрпленю.)

Шта ћешъ сада яданъ Милане! — Ей по Богу и за Бога. — Ей бабо! шта учини одъ себе.

Косанчићъ П.

Ето каква ти е судба човечия: за часъ радость, а за часъ беда и неволя. То е што оно веле: „између среће и несреће ние широка ћуприя.“

Милошъ одъ П. (устае, срдито.)

Тако е; али юнакъ човекъ то знаюћи треба на свашта и у свако доба да е спреманъ, па

шта га снађе да сноси. Срамно е то за тебе, побратиме Милане, да си на такавъ гласъ кло-нуо, као да у теби душе ние. Знашъ ли, побратиме, „ко у бой не иде, тай у бою не ће погинути,“ па и твой отацъ, да ние тражио кавге, да ние на Варадинъ насртао, не би био у тавници. А кадъ е већъ тако, шта се значинити? Валя га избавити. Ти твога отца оставити не ћешъ, да у тавници труне; а ми тебе опетъ сама пустити не ћемо, да идешъ съ Вучомъ да се боришъ. Поћи ћемо и ми съ тобомъ, па што Богъ да.

Косачићъ И. (устае, озбиљно.)

Поћи ћемо обоица, па или да избавимо старца, или подъ Варадиномъ кости да оставимо.

Топлица М.

Хвала вамъ браћо! на доброту и на любви. — А да зле прилике, по Богу, браћо! — (Замишљено) „Залуду е зачина, кадъ ние начина.“ — Залуду е нашега юнаштва, кадъ нема начина; како ћемо на градъ ударати?

Милошъ одъ И.

Како ћемо? Богме не ћемо голимъ грудима о бедеме; него ћемо предъ Варадиномъ засести, па онде изъ дана у данъ катане на мейданъ иззивати, докле Вучи не стане катана, па се мора Вуча приволети да намъ изда

старца, па јоштъ са шиѣаромъ. О томе ти не води бригу, то ће мой посао бити; еръ ти си и тако сада збунѣнъ, да не знашъ шта радишъ. — Оклеваня нема! — Чуешъ, побратиме! послушай ме, шта ћу да ти кажемъ. Зови Поштоношу, па му подай стотину дуката, што ти е посланицу донео. Предъ њиме се не показуй ни снужданъ ни радостанъ; нити по њму шилъи поздравлѣ, нити казуй да ћешъ доћи ни не доћи. Ти само просто кажи Поштоноши овако; „одъ Бога му здравлѣ, ко за мене запита,“ а више ништа.

Тонлица М.

Децо! Зовите ми Поштоношу овамо.
(Еданъ одъ слугу оде.)

Косанчићъ И.

Паде ми на паметъ речъ мога старогъ учителя. Онъ ми често говораше: све треба сматрати за даръ Божји, или намъ се зло, или добро у свету догодило. Навикнувши се на то, да иза зла иде добро, а после добра зло, и незнаюћи на шта ће намъ едно или друго служити, тѣшимо се свакадъ са онимъ изреченѣмъ: „ко зна зашто е то добро.“ И ја сада вама кажемъ, ко зна браћо! зашто ће ова кавга добра бити.

Милошъ одъ И.

Што Богъ да.

СЕДАМНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Поштоноша са слугомъ и Преѣашньи.

Топлица М. (извадивши кесу съ новцима.)

Ево теби, Поштоноша, ова напојница, да се сеѣашъ кадъ си Топлици Милану посланицу донео. Па садъ иди твоемѣ Варадину и однеси свакоме поздравлѣ, ко за мене запита (Поштоноша примивши кесу, поклони се и оде.)

ОСАМНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Преѣашньи безъ Поштоноше.

Топлица М.

Побратиме Милоше! сада далъ нареѣуй како знашъ.

Милошъ одъ П.

Децо! конъ намъ спремайте и одма изводите. Оклеваня нема.

Топлица М.

И моего лабуда опремите.

(Слуге одлазе.)

ДЕВЕТНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Пређашњи безъ слуге.

Топлица М.

Мили родителю! ти у тавници стенѣшъ. — Очекуешъ можда у муци последњи часъ овога ядногъ живота; али знай, да я донде мировати нећу докъ тебе не осветимъ. — Боже! створителю света, одржи мога отца јоштъ само за кои данъ у животу, да се увери, како синъ отца любви; да се увери како се синъ за отца бори; да се увери, да е любовь синовлѣва тврђа одъ Варадина. Удара ћу, борићу се, руши ћу, обара ћу докъ тебе родителю не избавимъ и докъ се Вучи ђенералу не осветимъ. Садъ Боже! садъ укрепи десницу мою; или садъ ил' никадъ.

Милошъ одъ П.

Прегледайте светло оружѣ; прегледайте сваки свою опрему, па у име Божие да полазимо.

Косанчићъ П.

Съ нама Богъ.

(Сва троица одлазе, позорје се меня у собу Вуче ђенерала.)

ДВАДЕСЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча Ѓенераль и Велимиръ.

Вуча.

Сине Велимире! е ли капня готова?

Велимиръ.

По твојой наредби капня е удешена, да не може болъ бити. Нове капие десно крило дао самъ ослабити, да се лако буздованомъ пробити може, а после стара капня стои подигнута, да се у свакомъ тренутку поредъ нове спустити може и тако заклопити, да е немогуће на капию продрети.

Вуча.

Добро е; побѣда е наша. — Избери, сине, хиляду најснажнии катана. Ове ћешъ поставити иза бедема лево и десно кодъ источне капие. — Другу хиляду катана постави идући горнѣмъ граду кодъ друге капие, па ћешъ имъ заповедити да ћуте, да се немичу, те да се неосети да има живе душе. Све ћешъ ово наредити довече после сумрачка — кадъ се смркнуе. — Клопка е готова; онъ е нашъ.

Велимиръ.

Али нашто све то, бабо?

Вуча.

Ево да ти кажемъ зашто; али задржи у тайности, или ће се на теби свршити. Я самъ уловио отца, а теби самъ приуготовио прилику да уловишъ сина. — Я самъ угодно, како ће довече да дође Топлица Миланъ, да пробие долню капию и у градъ да продре, ради избавленя отца, старога Топлице. Нѣму е казано, да онъ само пробие капию и у градъ да уђе, па кадъ то учини, да ће му Давидъ тавничаръ отца, старога Топлицу, изъ тавнице испустити и нѣму га предати, да га онъ избави. Я самъ наместио еднога уводу, кои ће довече Топлицу Милана, ако дође, предъ градомъ дочекати и на ту капию га навести. То ће бити, као Давидовъ човекъ да е изишо, да буде Топлицу Милану на руци. — Ето ти, сине, прилике побѣде и славе, да се рече, Велимиръ, синъ Вуче ђенерала надвладао и уватио живога србскогъ на гласу юнака, войводу Топлицу Милана. — Ти ћешъ дакле тако наредити, да се довече она нова слаба капија на граду уметне, па онда ћешъ катане, као што ти реко распоредити. Како Топлица Миланъ ону слабу капию пробие и у градъ уђе, а ти ону яку капию спусти, да заклопи ону пробиену. Чимъ се то учини, ти викни на катане, да свлептаю Топлицу Милана са свию страна, те да му не даду мейдана; еръ ако увати мейдана, изсећи ће ти све катане, и ништа учинити не ћешъ. Само дакле у томе ће се вештина састаяти,

да катане брзо на Милана нападну и да га смлате, те да не добие ма извући мачъ и бранити се. Опетъ ти кажемъ, да катане на Милана навале са свию страна, да га смлате, али да га не умлате. Жива оѳу да га увате. Жива, Велимире! Ёси ли ме разумео. — Ти стани више друге каписе, па съ бедема управлай. Ёси ли ме разумео?

Велимиръ (замишлѣно).

Хмъ — хмъ —

Вуча.

Ти ѳутишъ?

Велимиръ.

„Една размишлѣна, боля е одъ стотину смишлѣни.“

Вуча (срдито).

Што старіи заоведа, о тсме се млаѳи нема шта размишлявати. Што самъ я смислио, размислио и промислио, о томе ти ние нужно размишлявати. То е све скроено, угођено, удешено, да се не да ништа прекроявати. Ти само по скроеномъ плану изврши. — (Жестоко) Или ти мою заповестъ доводишъ у сумню?

Велимиръ.

То ми ние у мисли било.

Вуча.

Не би желио, да на такове мисли дођешъ, еръ би само искусити мого строгостъ военогъ

закона. — Чуо си мою заповестъ, па садъ иди. Оѣу точно да ю извршишъ, или ми на очи не иди.

(Велимиръ оде.)

ДВАДЕСЕТЪ ПРВО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча (самъ).

Ова младежь данашня безъ опыта, безъ искусства оѣе да е паметния одъ седоглави' стараца'. — Ей диете, диете, ко жели заповедати, треба да се научи слушати. — Много ѣе юштъ воде протеѣи дунавомъ, докъ то твоє зелено назови знанъ сазре. — Ови млади люди, пуни ватре, али и неразборитости, само съ едне стране, и то текъ съ кое имъ се саянность укаже, о свакой ствари суде, а немаю стрпльня да ладнокрвно са свию страна предметъ добро промотре, о нѣму да промисле, зрело да разсуде и по учинѣномъ свестраномъ претресу заключенъ да изреку. — Увери ѣешъ се ти, сине мой! о мудрости твога отца скоро, ако Богъ да. — Неѣе Вуча да арчи свои' катана'. То Вуча текъ у крайной нужди чини и текъ кадъ се мора. „Луди бой бию, а мудри вино пию.“ — зна Вуча шта ради. — Я знамъ, шта се моме сину не допада, али у то неѣу да се упуштамъ. То су фантазиє младости, мой сине!

ДВАДЕСЕТЪ ДРУГО ПОЯВЛЕНЪ.

Бенераловица и преѣашнѣи.

Бенераловица (понижно).

Опрости, Господару! ако те у послу дужности твоѣ узнемиравамъ.

Вуча.

Важни' послова' имамъ юштѣ данасъ да извршимъ, верна моя! ако ме поштедишъ, мило ће ми бити.

Бенераловица (умилято).

Любовь кршћанска и мое саболѣзнованя пуно срдце приморава ме да се теби и опетъ съ молбомъ обратимъ. Молимъ те Господару! а тако ти среће твоѣ юначе, смилуй се на старога Топлицу. Олакнай му јадно Рстанѣ нѣгово.

Вуча (озбиљно).

Жао ми е любо моя! што си ми данасъ съ таквомъ молбомъ дошла, кою ти испунити не могу.

Бенераловица (жалостиво).

Милость, Господару! милость. Помисли, да е то стара душа. Избави га изъ гадне тавнице, где се найвећи зликовци затвараю. Што

ѣшъ милосрдно и човечно съ неприятелѣмъ
поступити, показа ѣшъ свету najveћу добро-
дѣтель.

В у ч а (срдито).

Я самъ му довольно милости указао, што
га нисамъ погубио. Я самъ га човечно уватио
и ставио га на таково место, где не ѣе моѣи
никоме пакости чинити.

Бенераловица.

Молимъ те Господару! —

В у ч а (лютито).

Опрости ми, што ти морамъ казати да ме
на миру оставишъ. Ни речи више. — Претрпи
се до сутра, па ѣемо се разговарати.

Бенераловица (полазеѣи).

Я ти и на томе благодаримъ, што ми на-
дежду не убияшъ. Дакле сутра ѣу моѣи мою
молбу наставити.

В у ч а.

Я се надамъ, да ѣе се дотле моя слава
увеличати.

(Бенераловица снуждена одлази.)

ДВАДЕСЕТЪ ТРЕЋЕ ПОЯВЛЕНЃ.

Вуча самъ. (озбиљно.)

Женске слабости. Ние Вуча слабомоћна стабљика да се одъ свакога ветрића залюляти дае.

Янко, слуга.

Господару! Поштоноша се повратио.

Вуча. (радносно).

Пусти га овамо. (Янко одлази и пушта Поштоношт). Садъ текъ да видимо шта е овај учинио. — Я овамо спремамъ замке за ловъ, а ако ловъ не дође?

(Поштоноша улази съ едне, а Велимиръ съ друге стране.)

ДВАДЕСЕТЪ ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНЃ.

Велимиръ, Поштоноша и пређашњи.

Вуча. (иде на сусретъ Поштоноши).

Еси ли предао посланицу?

Поштоноша.

Есамъ башъ у руке Топлици Милану.

Вуча. (любопитно).

Шта те е питао? шта ти е казао?

Поштоноша.

Ништа ме не запита. Даде ми напојницу одъ 100 дуката, рекавши ми: „ево ти Поштоноша напојница ова да се сећашъ кадъ си Топлици Милану донео посланицу, па садъ иди твоме Варадину и однеси свакоме поздравлѣ, ко за мене запита.“

Вуча.

И ни речеце више?

Поштоноша.

Ништа више!

Вуча.

Заръ ти ние дао одговора?

Поштоноша.

То е све што ми е казао.

Вуча.

Добро слуго! ти си твой поса свршио.

(Поштоноша оде).

ДВАДЕСЕТЪ ПЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча и Велимиръ.

Вуча. (замишлено).

Чудновато! — Само овако мого е сакрити намеру свою. — Но ово неће пореметити моя расположења; ерѣ не могу веровати, да Топлица Миланъ неће доћи. — Нека е све у реду, па ако дође, онъ е мой. — Сине! е ли све наређено по мојој заповести. Данасъ е субота.

Велимиръ.

Све е спремно, само да дамъ знакъ да катане излазе.

Вуча. (одважно).

Иди садъ и распореди катане, све као што самъ ти казао. Я ћу овде очекивати извѣстия одъ тебе. Ођу свако и најманъ появленъ да ми доставляшъ, па ако би нужно било, я ћу ти нове наредбе пошиляти. — Нареди да се при теби нађу два три скоротече, кои ће ми брзо извѣстия доносити. — Добро распореди катане; добро и обавести, како ће брзо и изненадно напасти на Топлицу Милана, ерѣ одъ тога ће зависити све.

Велимиръ.

Ако дође.

Вуча.

Да, да, ако дође. Ја се надамъ да ће доћи.
— Ми морамо све чинити као да ће за цело доћи.

Велимиръ.

Ја ћу све чинити по наредби.

Вуча.

Иди садъ. Са срећомъ, сине! Да Богъ да,
да ми се као побѣдителъ повратишъ.

(Велимиръ одлази).

ДВАДЕСЕТЪ ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча самъ. (немирно.)

Осећамъ неко утеснѣно, немирно, не-
обично дисанѣ — као неко чудновато пред-
сказиванѣ. — На што тај немиръ у мени?
Кадъ ми извѣстна побѣда предстои. — Само
ако онъ дође, на капию продре, и капија се
добро затвори, онъ е у клопки, изъ кое не-
може изићи, па никако. (На позорию бива помрчина)
— Све што може бити, то е, да ми изсече
катане, ако га ови не нападну сложено, брзо
и изненадно. — Ако Миланъ уграби времена,
да повади бритку саблю, онда знамъ шта ће
бити. Но ја тражимъ цѣль, па морамъ и сред-
ства не пожалити. — Да, да, ја ћу Милана

Топлицу жива да уватимъ, па ако ми онъ и нешто катана поарчи, то не значи ништа. — (Гледа на прозоръ.) Тишина смртна — помрчина пуста — али е опетъ доста видно. — Све се ућутало, као да нема живе душе у граду. (Прислушкуе) Не чуесе ништа. — Садъ се већъ приближава часъ рѣшителанъ; часъ, кои може донети нову славу, или да не да Богъ. — Ха! слабоумие, у извѣстномъ послу сумню полагаги. — Јоштъ трае тишина — (чуе се вика и борба изъ далека, Вуча немирно тумара часъ прозору часъ одъ прозора.) — Боже! оно е борба. Ха Милане! ту си. Садъ да те видимъ, сине Велимире! оћешъ ли умети мою заповестъ извршити. (вика и борба еднако трае.)

ДВАДЕСЕТЪ СЕДМО ПОЯВЛЕНЪ.

Бенераловица, Велимировица и Пређашњи.

Бенераловица. (уплашено.)

Каква хука Господару? каква ли е то борба? Е ли опасности? Где е Велимиръ?

Вуча. (немирно.)

Стрпленъ. Садъ се рѣшава судбина си-на твога.

Бенераловица. (тужно.)

— За име Божие, шта чинишъ?

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

ДВАДЕСЕТЪ ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.

Први Скоротеча и преѣашни.

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Вуча. (трчи му на суереть.)

Говори, шта е?

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Бенераловица. (тужно.)

—

Скоротеча.

Господару мой, бенерале, три юнака про-
дрла су на источной капи, капия е одма за-
творена, борба се жестока развила.

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Онъ е управитель борбе.

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

Бенераловица. (плачно.)

—

(Први скоротеча одлази, а други долази.)

ДВАДЕСЕТЪ ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Други скоротеча и преѣашњи.

Вуча. (нестрпелливо.)

Шта ми ти доносишъ?

Други Скоротеча.

Борба се жестока продужава. Много катана пада. Она три юнака боре се као лавови.

Вуча ђ.

Дакле су се наши одоцнили?

Други Скоротеча.

Нису, Господару, ђенерале! они су живо напали као осице, али се ништа учинити не може.

(Чуе се у више пута едногласна вика, живо.)

Вуча. (радно.)

Ха! побѣда, побѣда, побѣда. Знайте, да су наши надвладали. (Скоротечи говори.) Трчи брзо на сусретъ. Ко ми донесе радостне гласе, честита ђу нѣга учинити.

Ђенераловица.

Али шта е то Господару?

Вуча. (у радости.)

Нова слава, нова побѣда и за мене и за
твога сина. Знай да е стари Топлица добио
друштва.

Ђенераловица.

Боже! каква предузећа?

Вуча.

Тако треба доскочити.

ТРИДЕСЕТО ПОЯВЛЕНЉ.

Трећи Скоротеца и пређашњи.

Трећи Скоротеца.

Побѣда, Господару мой ђенерале! сва три
јунака жива уватисмо

Вуча. (у радости.)

Живили. Живо и ти капетане.

Тр. Скоротеца.

Благодаримъ на великодушној награди.

Вуча.

Е ли много изгнуло катана?

Т. Скоротеча.

Есте много.

Вуча.

Ништа не може бити безъ жертве. У то-
лико е већа слава за Мацаре.

(Скоротеча одлази.)

ТРИДЕСЕТЪ ПРВО ПОЯВЛЕНЪ.

Велимиръ и пређашњи.

Вуча.

Живио сине Велимире. Хвала ти, што си осветлао образъ и поштевѣ и мени и себи. (Загрли га.) Казуй, како си извршио мою заповестъ.

Велимиръ.

Теби слава, теби едномъ хвала, што си мудре наредбе смислио, а я самъ само извршителъ исти'. — Катане самъ наредио и разредио точно по наредби. Тишина е била највећа. Ништа се ние могло приметити, да око капије има живе душе. У еданъ ма' у тишини зачусе лупа на првој капији. На трећи ударъ провали се капија и три юнака Србска продру унутра. Стална капија брзо се за њима спусти и я повичемъ юришъ на катане. Наше катане ии склептаю са свию' страна', а юнаци

немогавши бритке саблѣ повадити, почну се буздованима као лавови бранити и наше обарати. Поредъ све хитрине и изненадногъ нападања наши' катана', попададо е наши' веома много. Но напоследку наши надвладаю, сву троицу увате и повежу.

Вуча.

Тако сине! ето нама лепа шиѣара. Нека знаю ти Србски витезови, да у Маѣара има юнака' одъ нѣи данасъ побольи'. Ёсил и испитао, кои су то юнаци.

Велимиръ.

Ёсамъ, бабо! едно е Милошъ одъ Поцера.

Вуча. (зачуѣено.)

Неће бити, сине.

Велимиръ.

Ёсте башъ онъ.

Вуча.

Охо! то е дичанъ шиѣаръ.

Ћенераловица.

Шта се то чини за Бога и по Богу.

Велимиръ.

Тако е, тако. Едно е, као што реко' Милошъ одъ Поцера, друго е Топлица Миланъ, а треће е Косанчићъ Иванъ.

Вуча.

Све на гласу србски юнаци.

Велимиръ.

То су три войводе србске данасъ у твоимъ рукама.

Вуча.

Хвала теби створителю благи! на твоѣмъ дару великоме. — Я чека еднога, а мени до-
ђоше троица. — Па где су, сине, те вой-
воде Србске.

Велимиръ.

Я самъ сву троицу дао свезати и на гла-
вну стражу одвести, где на заповестъ твою
оčekую.

Вуча.

То су, сине! на гласу юнаци, кое не ћешъ
лако сачувати. — (Брзо) Иди сине! баци сву
троицу на дно у тавницу кодъ старога То-
плице. — Подај њи тврдо оковати и нареди
удвоене страже, да чувају тако дично роблѣ.
— Заповеди далѣ, да се шенлукъ чини за три
дана. — Препошту старомъ кажи, да удари
звона по црквама, да се чини Богу благода-
рение, на тако сјайной побѣди. — Нареди да
се боиште прегледи, мртви торжественно упо-
паю, а ранѣни да се у болницу однесу и ви-

даю. — Катанама подай напојницу, нека славе,
нека се веселе.

(Велимиръ оде.)

ТРИДЕСЕТЪ ДРУГО ПОЯВЛЕНЪ.

Преѣашњи безъ Велимира.

Вуча.

Уватити три србске войводе и четвртога
већъ имати у тавници, то се зове шиѣаръ
задобити. (Хоѣа брзо и весело) — Ёсте чудо, ко-
ме се нисамъ надао. Да самъ сву Маѣарску
войску на Србе покренуо, не би такавъ шиѣаръ
задобио. — Тежко ми е и веровати — (Звони)
Да л' е дете добро разабрало? (Слуга улази.)

Вуча.

Потрчи верна слуго! поврати ми сина Ве-
лимира. (Слуга оде.)

Вуча.

Знамъ на гласу дилбера юнака, коме у
снаги и лепоти нема равна; нити има тога
стаса и образа у свой земљи на четири стране,
као што е юнакъ Милошъ одъ Поцера. Я по-
знаемъ Топлицу Милана, страшна звера, кои
тражи доброга мейдана. А познаемъ и Косан-

чиѣъ Ивана на далеко чувена юнака, па се дивимъ, е веровати не могу, да су такви юнаци данасъ мои робови.

ТРИДЕСЕТЪ ТРЕЋЕ ПОЯВЛЕНЃ.

Велимиръ и Преѣашњи.

Вуча.

Сине! ко познаде Милоша одъ Поцера, и юнака Топлицу Милана? Ко л' ти каза, да е то Косанчиѣъ Иванъ.

Велимиръ.

Бабо мой! Вуча Бенерале! Они су се сами показали.

Вуча.

Тако е: „ко високо лети, ниско пада.“ Добро су ми дошли. — Иди сине, и изврши као што самъ ти реко.

(Велимиръ оде.)

ТРИДЕСЕТЪ ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНЃ.

Преѣашњи безъ Велимира.

Бенераловица.

Смилуй се Господару! имай сажаленя са таковимъ юнацима. Буди великодушанъ. Опомени се, да е среѣа променљива.

Велимировица.

Молимъ те бабо! гриота е, да —

Вуча. (упадне у речъ)

А ние гриота да ми пакости чине, и да ме на комшилуку узнемирую? Проѣтитесе таквогъ разговора.

Бенераловица.

А коє су ти зло они учинили? Ние ли то срамно преваромъ ватати юнаке? заръ се не ће теби Срби осветити?

Вуча. (лютито.)

Докъ е мени одъ Беча ћесара и мой' катана', я се Срба' не боимъ. — Ођу да познаду ти Србски юнаци, што се юнашствомъ величаю, шта е мука и неволя. Нека цвиле на дну у тавници, некъ познаду Вучу Бенерала, кои Варадиномъ данасъ заповеда, па нека се диве моіой памети и моме юнашству. (Срдито оде.)

Бенераловица. (за њимъ гледајући.)

Тако раде славомъ оповни люди, кои съ човечанствомъ сажаленя не маю.

(Оде съ велимировицомъ. Промена бива у тавницу.)

ТРИДЕСЕТЪ ПЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

(Тавница, у којой седи на клупи)

Стари Топлица, (одъ острагъ отвараю се врата одъ тавнице, на коя улазе у ланцима) Милошъ одъ Пощера, Топлица Миланъ и Косанчићъ Иванъ.

Ст. Топлица.

(Разслабленимъ гласомъ.)

Боже! смилуй се на мене. — Моя е судбина горка, изчекујући последниѣга часа у тавници.

Топлица М.

О вси ли, мили родителю! у животу?
(падне му у наручя.)

Ст. Топлица.

Сладки сине мой!

Милошъ одъ П.

Добри поочиме!

Косанчићъ Иванъ.

Стари мучениче! (Топ. Миланъ устас.)

Ст. Топлица. (уплашено.)

По Богу децо! заръ и ви падосте у замке проклетога Вуче Бенерала? — Превара, ха!

за Бога — то е учинила моя посланица. Садъ
разумемъ.

Топлица М.

Любовь, бабо! доведе насъ у робство.

Ст. Топлица. (тужно.)

Несрећа, сине! и мое лакоумие. — „Превари
ме у два пута, убио га Богъ, а превари тре-
ћи путъ, убио ме Богъ. — Закла ме по за-
клану.“

Топлица М.

Што допадо' яда', ние ми ни по яда, али
што поредъ мене и ова двојца да страдаю, то
ће да ме гризе до последнѣгъ конца.

Милошъ одъ П.

За муку смо и саздани.

Косанчићъ И.

Воля Божия и несрећа.

Ст. Топлица.

Ви сте децо на мою посланицу сверовали,
па дошли да ме избавите. Тако я самъ вашъ
убица — Прими Боже! душу окаяногъ греш-
ника, да не гледамъ ове страдалнике око мене.

Топлица М.

Мене, Боже! умори; мене предай мукама,
а избави ове невини.

Милошъ одъ П.

Окай се, побратиме! укора. Учи се и у невољи бити великимъ. — Мени е само мука, што ће Вуча да намъ се свети и што ће да се велича вештиномъ, а нико неће знати, да насъ е преваромъ уловио. — Кажемъ я вама, да ми на градъ не ударамо. Е, хе! што я да се поведемъ за вама.

Ст. Топлица.

Камо срећа да нисте ни долазили. — Болъ би било да самъ самъ животомъ платио но што и васъ на несрећу навуко'.

Милошъ одъ П.

Зато опетъ не ћемо очаявати. Треба Вучи да покажемо, да и невољу умемо сносити.

Ст. Топлица.

Зна ли когодъ да сте отишли овамо?

Топлица М.

Нико незна на свету.

Ст. Топлица.

Тако насъ нико, до Бога, не ће моћи ни избавити. — А где се сва троица нађосте?

Топлица М.

Мени дођоше обадва побратима, па текъ што се састасмо и поздрависмо, а поштоноша

дође и донесе ми посланицу твою. Чимъ смо-
ю прочтали и видели твою неволю, ми се од-
ма опремисмо и дођосмо овамо. Лепо говораше
побратимъ Милошъ, да не ударамо на капию, но
да предъ градомъ дочекуємо катане на мей-
данъ, те тако да принудимо Вучу да те пу-
сти, пошто му катане поарчимо; али я, я не
мого' се уздржати; я самъ навалъивао да ра-
димо по твојој посланици, па ево шта самъ
урадио.

Ст. Топлица.

Я самъ и тако старъ; я самъ доста по-
живио; за мене ние штете; али за васъ — за
васъ е штета и гриота.

Милошъ одъ Ц.

Малодушие. Окани се ти' речи', поочиме!

Ст. Топлица. (жалостно.)

Јоштъ би мого кои данъ поживити, али
срдце ће ми пре времена пући, васъ око мене
гледајући. — Боже! погледай на слабостъ мою
и видећи немоћъ душе мое, прости ми. — Я
самъ ову децу навуко на зло. — Я самъ убица
нынъ. — Олакшай ми последню борбу на зе-
мљи, а ове, кое си ми послао, да ми очи за-
творе, и кои су моме срдцу мили и драги,
предоручуемъ твоемъ свемогућемъ подъкрилю и
твојој безконечној любви.

Милошъ одъ П. (озвильно.)

Поочиме! не вређай Бога. Онъ милостиви, кои намъ искушеня шилъ; онъ, кои намъ е и досадъ у нужди помага, изъ неброени' беда' избавляо, онъ насъ не ће ни садъ оставити. Я и сада на нѣга еднога надежду полагаемъ, и сада у овомъ тренутку, када ни изгледа на избавленѣ нема. Ову беду, која насъ е снашла, нисмо ми нашомъ кривицомъ навукли, па можемо спокойни бити, можемо ю трпелливо сносити. Ти не ћешъ допустити, Боже! да ми у опасности, која намъ прети, и у невољи, која насъ е снашла, пропаднемо, кадъ ми на тебе Бога истинога надежду полагаемо. — Имаюћи я чисту савестъ и уверенѣ о твојој милости и любви, ништа ме ние у станю погрузити. Па да би ме и већа несрећа постигла, я не могу никадъ сасвимъ несрећанъ бити.

Ст. Топлица.

Благо души твојој Милоше! — Хвала ти диете на тимъ речма.

Топлица М.

Изъ ове коже никудъ ни камо. Ништа намъ друго не остае но трпелливо сносити. — „Свака птица има кобца свога,“ заръ ће се какавъ кобацъ на овоме свету и за Вучу наћи.

Милошъ одъ П.

О томе не сумнай, побратиме! — Мени е само мука, где насъ кучка преваромъ улови.

— За Бога Милане! ти си први на капию ушо, па како не опази катане?

Топлица М.

Нисамъ, брате, кикога жива опазио. Одкуда на еданпутъ катане изкрснуше, ђаво ии знао.

Милошъ одъ П.

Како се ми сметосмо и забунисмо, да не потегнемо бритке саблѣ? Да то учинисмо, изсекли би све катане.

Косанчићъ Иванъ.

Ко би знао казати, у оной забуни шта би. Јазнамъ толико, да самъ буздованомъ доста катана оборио.

Милошъ одъ П.

И ја самъ ии доста помлатио — и башъ реко би да е то узрокъ што ме уватише. Јазамлата' буздованомъ по катанама, а они падаше око мене као сноплѣ. Ја пођо' по онимъ лешинама, нога ми запе или се омаче и ја падо', а катане допадоше, те ме тако савладаше.

Топлица М.

Ја самъ на несрећу далеко продро и одъ васъ се одвоио. У еданъ путъ обколише катане са свию' страна. Ја потего' буздованомъ на све стране по катанама; едни падаю, други дола-

зе; едне обарамъ, други ничу. Текъ у еданъ
 путъ изъ мрака обори ме една сила на землю,
 и я да се дигнемъ, а катане се нахлопише
 као плева на мене, савладаше ме и везаше. А
 болъ да самъ погинуо, но што самъ то дожи-
 вио, да ме катане вежу. На све самъ забора-
 вио, браћо! али ова мисао, ово наше данашнѣ
 пониженѣ, оће да ме умори. Ту ми се (пока-
 зуюћи подъ грло) нешто следило, данути ми неда.

Милошъ одъ II.

Прођи се Милане ти' мисли'. Тако е при-
 лика собомъ донела; такова намъ е срећа да-
 насъ била. — Да е то на дану било и на
 мейдану, па да е два пута онолико катана на
 насъ ударило, не би намъ ништа могли учи-
 нити, ми би ии све изсекли. Али овако, како
 смо ноћу и у туђе гњиздо упали, ми смо мо-
 рали пропасти. Да смо ми остали предъ гра-
 домъ па катане на мейданъ иззивали, као што
 я мишля', они би на мейданъ излазили, а ми
 би ии секли данасъ, секли сутра, докъ не би
 све катане Вучи поарчили, те би намъ на по-
 следку или самъ морао на мейданъ изићи, или
 намъ старину пустити.

Ст. Топлица. (жалостно.)

Тако е. — О! мене несрећнога — я самъ
 васъ на зло навуко.

Милошъ одъ II.

Ништа, ништа, помчиме! то е разговоръ само. — Нити е туй твоє кривице ни наше; тако е Богъ хтео на насъ искушенъ послати, а ми морамо трпѣти. — „Онай, кои ведри, онъ и облачи.“ — Буди ти спокоянъ поочиме! овако у дружини лакше ћемо сносити судбу нашу.

Ст. Топлица.

Благо теби, блага душо! — (плачно) По-сине! ти си ми на измаку живота мога утѣху донео.

Милошъ одъ Поц. (озбиљно.)

Дакле буди утѣшенъ поочиме. — Чуйте браћо! „любовъ е пуна и меда и еда.“ Ми смо изъ любви пошли овамо, у любви насъ е ова несрећа снашла, па у любви валя да ю сносимо. Проклетъ сваки, кои би се усудио коме што пребацивати, или прекоре чинити. Ако Богъ да и срећа юначка, да се ове тавнице избавимо, врати ћемо ми Вучи жао за срамоту. Ей побратиме, Кралъвићу Марко! да знашъ какви' смо ти јада' допанули, ти би насъ избавио. — (Ходе по тавници.)

Ст. Топлица.

А како ће дознати?

Милошъ одъ II. (разгледа тавницу.)

Проклета тавница. — Како е тврдо ограђена.

Косанчићъ Иванъ.

Као за юнаке люде.

Милошъ одъ П. (еднако разгледајући.)

Дал' би могли ову тврђу разтурити. Шта велите?

Топлица М.

И шта би намъ то помогло, кадъ смо безъ оружја.

Милошъ одъ П.

Оружје би отели одъ катана'.

Косанчићъ П.

Слабо поузданѣ имамъ у туђемъ оружју.

Милошъ одъ П.

Овде има еданъ прозоръ. — Крозъ овај баръ можемо видети сунца и месеца. — Ођу да се пропнемъ и привучемъ ближе — (слаже каменъ) ближе прозору, не би ли кога знана угледао.

Косанчићъ Иванъ.

Мислишъ, да би ти то што помоћи могло?

Милошъ одъ П.

У Бога се надамъ. (гледа на прозоръ.)

Косанчићъ П.

Богъ би дао, да ти што испадне за рукомъ.

Милошъ одъ П.

Другогъ и важниегъ посла немамъ одъ забаве са избавленѣмъ.

Топлица М.

Видишъ ли кога?

Милошъ одъ П.

Не видимъ никога.

Косанчићъ П.

Може Богъ дати, те ће кога и угледати.

Ст. Топлица.

Да би Богъ дао.

Милошъ одъ П.

Башъ живе душе нема да прође.

Топлица М.

Богъ зна, куда е тай прозоръ окренуть.

Милошъ одъ П.

Море, добро е окренуть. Овамо се види сокакъ. — Добро е, ћутите. Ха! ево поште књигоноше. (виче) Чуй ме, Богомъ брате, пошта књигоноша! примагни се овамо прозору.

Гласъ Поштоноше съ поля.

Еси ли ти Топлица Миланъ, што си мене лепо обдарио за превару Вуче Бенерала?

Милошъ одъ П.

Я самъ нѣговъ побратимъ, Милошъ одъ
Поцера.

Гласъ Поштоноше съ поля.

Ко си да си, незнани юначе. Примамаъ твое
по Богу братимство, еръ ме мучи неправда
Вуче Бенерала, што превари Србске витезове.

Милошъ одъ П.

Донеси ми еданъ листъ артие, да ти гра-
димъ едну ситну кнѣигу.

Гласъ Поштоноше съ поля.

Причекай ме мало, садъ ѣу ти донети
пера и артие.

Ст. Топлица, Топ. Миланъ и Косанчикъ
Иванъ.

Боже! буди намъ у помоћи.

Косанчикъ П.

Право веле, да е у несрећи и срећа бли-
ву. Може Богъ дати одъ куда се човекъ и
не нада.

Ст. Топлица.

Одъ кадъ я овде цвилимъ у овой мрач-
ной тавници и я јошнѣ тай прозоръ нисамъ
видио.

Топлица М.

Дакле смо ти побратима Милоша на сре-
ћу довели.

Ст. Топлица.

Дай Боже.

Гласъ Поштоноше съ поля.

Ево ти, побратиме, пера и артие, па ти
гради ситну књигу, како теби драго; я ћу
тебе верно послужити.

Милошъ одъ П.

(узме крозъ прозоръ перо и артию па пише.)

Топлица М.

За Бога! да не буде последња превара
гора одъ први'.

Ст. Топлица.

Сине! за име Божије, пази добро, да не
учинишъ јоштъ гору превару одъ мое.

Милошъ одъ Поц. (пише.)

Ј се у Бога надамъ да не ћу учинити по-
грешку. Оћу да доведемъ Вучи кобца, коме се
никада надао ние.

Ст. Топлица.

А коме пишешъ, посине!

Милошъ одъ П. (пишући.)

Садъ ћешъ чути поочиме! — Тако. — (Намазанимъ претомъ притисне на образъ да остане место на образу криво, а то е за знакъ да е криво одъ образа запечетио, а тимъ истимъ претомъ и на писмо претисне место печата. После извади изъ цена новаца и дав крозъ прозоръ Поштоноши) — Ево теби, Богомъ побратиме, Пошта књигоноша, дванаестъ дуката, да се теби трошка нађе. И ево ти ова ситна књига, те ю носи беломе Прилипу на колено кралъвићу Марку.

Гласъ Поштоноше съ поля.

Одо' побратиме, да испунимъ заветину мою а да исправимъ погрешку мою. Баръ ћу видети Кралъвића Марка.

Милошъ одъ П. Са здрављемъ, побратиме! (Слушта се одъ прозора и долази друштву.) — Тако е; „болји е еданъ драмъ среће, но сто ока памети.“ Да ме ние срећа нанела на овај прозоръ и на пошту књигоношу, никадъ ништа; нико за насъ не би дознао где смо и како смо. — Но садъ, поочиме мой! Шта ти се чини, оће ли насъ побратимъ Марко избавити?

Ст. Топалица.

Ако Божия воля буде. —

Милошъ одъ П.

Да, да; али имашъ ли надежде, да ћешъ се ове неволѣ избавити?

Ст. Тошлица.

Ако посланица твоя Кралѣвићу до руке дође; ако Кралѣвићъ кодъ куће буде, може Богъ дати.

Косанчићъ И.

И ако и онъ удари на Варадинъ као ми, па му Вуча заплете замке као нама, може и онъ проћи као и ми.

Милошъ одъ И.

Ја му нисамъ писао да пробия капию, а Кралѣвићъ Марко зна шта е градъ; неће онъ на градъ ударати докле Вучи све катане не утамани. — Ако Богъ да, види ћемо. — (Седне на клупу.) Ово су меки душеци, спремлѣни за господу люде. Лако е у добру и у изобилю животомъ наслађавати се, али у злу и невољи, у муци и беди умети определенѣ човека на овомъ свету уважавати и постоянимъ остати у вери, любви и надежди, то е права добродѣтель ришћанска. — Да, да, „трилѣнъ, спасенъ.“ — Седи, побратиме Иване! овде ћемо се одмарати у гостима Вуче Бенерала. Какве е конаке онъ нама спремио, такове и нѣму Богъ дао.

(Позорје се меня у собу Кралѣвића Марка. Кралѣвићъ Марко излази, за нѣмъ слуга Раданъ.)

ТРИДЕСЕТЪ ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Кралъвићъ Марко и Раданъ слуга.

Раданъ.

Господару, Кралъвићу Марко! нешто ти се Шарацъ узверио: неће да вде, обзиресе, вришти и предњимъ ногама копа.

Кралъвићъ Марко.

Онъ на добро слуги, ако Богъ да. То е знакъ пута и мейдана юначкогъ, кои ми се приближуе; а тога самъ се већъ зажелио. — Иди слуго, те ми напои шарца.

(Раданъ оде.)

ТРИДЕСЕТЪ СЕДМО ПОЯВЛЕНЪ.

Кралъвићъ Марко самъ.

Божию самъ службу одстояо и Богу се помолио, све што би ми се сада появило, добро ми е дошло. — Шарацъ ми добро наговешѣуе. — Никада се јоштъ нисамъ мейдана тако зажелио као садъ. Већъ ми дотужа у лениности животъ проводити.

ТРИДЕСЕТЪ ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.

Кралъвићъ Марко и Радањъ.

Радањъ.

Господару, Кралъвићу Марко! Пошта књигоноша изъ далека дође и донесе одну ситну књигу.

Кралъвићъ Марко. (восело.)

Ето мени пута и мейдана. Пусти га овамо.

Радањъ. (пушта Поштоношу.)

Кралъвићъ Марко.

Одъ кудъ књига, одъ кога ли града?

(Пошта књигоноша турно капу подъ мишицу, па се кланя до землѣ и предае посланицу.)

Поштоноша.

Књига е одъ града Варадина.

Кралъвићъ Марко. —

(стоѣћи чита посланицу.)

„Богомъ брате мой, Кралъвићу Марко!
Или чуешъ, ил' не хашъ за ме. Я самъ ти
тежки' мука' допануо у проклетимъ мађарскимъ
рукама. Увати ме Вуча Бенерале у свомъ гра-

ду Варадину; увати ме на превари грдној, и јоштъ самномъ оба моя побратима, а јоштъ пре насъ и Топлицу старогъ. Бадио насъ на дно у тавницу, гдено лежи вода до колена, а јуначке кости до рамена; ако будемъ јоштъ три дана овде лежао, никада ме више видити нећешъ. Избавляй ме, побратиме Марко! я ли за благо, я ли за јунаштво.“

(жалостно као у сузама.)

Авай мени до Бога милога! ту ли си ми, боланъ допануо. Алъ тако ми мое вере тврде! неће тебе побра оставити. — (Хода замишљено — извади изъ цепа новаца па дае Поштоноши.) Ево теби Пошта књигоноша — ево теби напојница мала, па ти иди, те се напи вина. Кадъ се мало понапиешъ вина, ти се врати твоме Варадину, па поздрави побратима мега: ето мене тамо Варадину, ако Богъ да и срећа јуначка.

(Поштоноша оде.)

Кралъвићъ Марко. (ватрено ода.)

Неће тебе побра оставити. — Избави љу я тебе, побратиме, снагомъ и јунашствомъ — (Узима и опасуе саблю, а слуги говори) Донеси ми ђуракъ одъ куряка, а на главу капу одъ куряка. — (Како му се кое донесе, Кралъвићъ Марко меће на себе и узима коцлѣ убоито) — Иди, слуго, у подруме Шарцу, те опреми Шарца одъ мейдана; притегни му седморе колане, зауздай га уздомъ

позлаћеномъ, па натоци тулумину вина, обеси
в о ункашу Шарцу, съ десне стране тежку
топузину да не крива ни тамо ни амо. (До-
кле в ово говорио, дотле се са свимъ опремно.) Докъ
се Шарцу на рамена бацимъ, одо право гра-
ду Варадину, да с' огледамъ съ Вуча Бене-
раломъ.

Варадину, ако Бог да и сдѣла љубавь
на подраван побратиме мѣст; сто мене тако
познатишъ вина, ја се прати твоје Варадину,
ја, на ти вид, те се мени вина. Када се мало
Пошта кинтована — ево теби кинтована ма-
кава наг кина кава на (на Поштоман). Ево теби
кере тебе подра оставити. — (Хода заминава)

Кривина Марко. (задрено од.)
Нере тебе подра оставити. — Навраћу
и тебе, побратиме, оставити и юнаштовомг —
(Вина и окрете кадо, а сѣти товори) Донеи ми бу-
вак одг курва, а на таву кану одг курва.
— (Кано му се вое донесе, Кривина Марко кере на седе
и Курва кану донесе) Вид, слуго, у подраве
Шарцу, те опреми Шарца одг мѣдана; при-
стани му кривоје колане, омаи евомае ти ничот
рума. Ушти се Шарца Варадину савиш

ДѢЙСТВО II.

(Тавница Вуче Бенерала.)

ПРВО ПОЯВЛЕНІЕ.

Стари Топлица, Топлица Милашъ и Косанчиѣъ
(седе на клупи) Милошъ одъ Поцера (стои са стране
нѣма окренуть а у пола публикуму).

Милошъ одъ II.

(Умерено.) Само у мой собствени животъ
кадъ погледимъ, уверавамсе сасвимъ живо о
важной истинности: да еве, што искушавамъ,
примамъ и трпимъ, ние посо слепога случая,
него даръ више, непостижине силе, премудрогъ
и предрагогъ Бога. (оштро.) Неброенимъ опа-
сностима био е мой животъ, мое здравлѣ, а
може бити и моя добродѣтель изложена; али
мое избавленѣ биваше често чуднимъ начи-
номъ; рука найвишега биѣа одржа и избави
ме. (Иде ближе публикуму по лако у говору.) (Умерено)
Мрачанъ и суровъ често бияше путъ, коимъ
самъ путовати морао, али често, кадъ самъ се
едва надао, сину и озари га сѣйна, блага зрака;

(оштро) ха! та долазаше съ неба и разведраваше мое угнѣтено сердце; стазе уравниате и чисте отворишесе мени магновено невидимомъ десницомъ; моя вретна напрезаня бива'у призната, моя дѣятелность благословомъ осута, мой напредакъ олакшанъ, мой изгледъ будущности ведріи и радостніи. Гдекое мое сердачне желъ, гдекое мое найлюбезниче умишляе видо' осуеѣне; али доцниче имадо' прилику увидити, да се све изъ любви према моме напредку то догаѣаше, и я благосиля ону моѣну десницу, одъ кое то осуеѣенъ долазаше. — (Умерено и са означенѣмъ.) И чудесне бия'у у моме животу многе наредбе Божие. Я не бия' свагда съ нѣма задоволянъ; али кадъ догаѣае мога живота добро разсудимъ, морамъ признати, да ме в рука Божия мудро руководила, еръ што ми се некадъ као неправда виѣаше, показами се поздне као догаѣай, кои е за мою будущность нужданъ и у своимъ слѣдствама за мене одвеѣ спасителанъ био. Моя душа налазисе у дубокой побуѣености, да би мого пасти на колена и преблагоме творцу са сузама и сакрушенимъ сердцемъ благодарити, што ме в досада отчински руководио. И я благосилямъ свемогуѣу руку, коя целимъ светомъ управля, па тако вера на Божіи промисао добива у мени нови животъ, постоянство и нову силу. — Я се налазимъ оснаженимъ ономе све поверити, кои целимъ управля, оно драговольно трпिति што ми онъ подари, па и у найстраховитимъ

буряма мога живота и у тренутку, кадъ се све колеба, руши и пропада, я љу са уверењѣмъ да погледимъ на висину небесну и у свакима околностима одтуда мое спасение да изгледамъ. — (Хоѡа.)

Гласъ Поштоноше на прозору.

Чуешъ ли ме, побратиме! еси ли у животу?

Милошъ одъ II.

Есамъ, побратиме, Богу хвала, али у хрѡавоме. (Приближавасе прозору.)

Гласъ Поштоноше.

Однео самъ твою ситну књигу Прилипу граду, и предао е Кралъвићу Марку. Лепо те е Кралъвићу поздравио; ако Богъ да и среѡа юначка ево нѡга граду Варадину. Хоѡе тебе побра избавити самомъ снагомъ и то за юнаштво.

Милошъ одъ II.

Хвала теби, побратиме мой! Пошта књигоншоа. Ако Богъ да, те се избавимъ тавнице, дођи мени и моме Поцерю, честита љу тебе учинити.

Ст. Топлица.

Хвала теби, мили Боже!

Милошъ одъ II. (враѡа се одъ прозора.)

Опетъ едно убеђенъ о милости и промислу Божиемъ. Видите ли, како промисао Бо-

жи и награђуе онога, кои се неодступно ришанске добродѣтели придржава: вере, любви и надежде. Я веруемъ у нѣга, да е онъ мой створитель и отаць; веруемъ у нѣгову всемогућность и милостиво о мени разположенѣ; веруемъ да ће ме изъ беде и неволѣ избавити, како ми е ту послао; любимъ га одъ свега срдца мога и на нѣга сву надежду полагаемъ, па овако оснаженъ и укрепљенъ очекуемъ одъ нѣга спасения, еръ знамъ, да ме оставити неће. И ево видите, овај радостни гласъ, то е већъ знакъ нѣгове утѣхе и милости.

Ст. Топлица.

О! хвала ти сине, по сто пута, на беседи твојој. Ти си нашъ анђео утѣшитель. — Но опрости ми, што ти мое слабости исповедамъ: стрепимъ, сине! за Кралъвиѣа Марка.

Милошъ одъ И.

А я имаюћи надежду на Бога, не стрепимъ, но поуздано очекуемъ часъ избавленя мога.

Ст. Топлица.

Неће ли Богъ милостиви погледати на тебе па поредъ тебе и насъ избавити.

Милошъ одъ И.

Заръ не видите, да е наша судба една? па ако зрака милости Божие мене озари, да ћете и ви у той участници бити.

— 91. (Снаде се ово и Ст. Топлица.)
 То ћешъ опетъ ти бити мой избавитель.

Милошъ одъ И.

Не я, поочиме! но промисао Божиј, кои
 ће мога побратима Марка на то руководити.

Ст. Топлица. (слабимъ гласомъ.)

Богъ да га умудри и укрепи, а мени ме-
 ђутимъ да даруе крепости да доживимъ и
 тай часъ избављена, те овде душу да не ис-
 пустимъ. Слабость ме в децо преобвладила.

Топлица М.

Ободресе, бабо, Богъ ће на насъ по-
 гледати.

Косанчићъ И.

Ако Богъ да, те побратимъ Марко овамо
 дође, у Бога се надамъ освети ће онъ насъ.
 Стрпљивъ, поочиме.

(Позорје се меня у польски предѣлъ, изъ кога се виде
 бедеми града Варадина.)

ДРУГО ПОЯВЛЕНЉ.

Кралѣвићъ Марко самъ.

(Излазећи за собомъ говори.)

Стани шарино! те се одмори мало. Овде
 намъ в место одъ мейдана, овде ћемо се съ

Вучомъ огледати. — (Разгледа на све стране.) Лепо полъ; овде ќе бити понајудесниѣ да изчекуемъ мейданциѣ, еръ има доволно простора до градске капиѣ. Кога одавде повиямъ, до капиѣ га могу сустигнути; башъ ми неће у градъ умаћи. — Ей мой побратиме! ала си се люто преварио, што ти оде у градъ, а заръ не знашъ „да е сваки петао на свомъ бунѣшту ячи?“ „И свака е кока на свомъ седалу петао.“ — Нећу я Вуча! теби у замке; овде ћу я тебе да очекуемъ, овде Вуча, на овоме полю пространоме да се данасъ огледамо. — Само ме мало попрочекай, само мало, мой Вуча Ђенерале! да се понапиѣмъ вина и мога Шарина да напоимъ, па онда ми можешъ излазити. (Враћа се ономе месту одкуда е изишао.) Ой шарино! мило добро мое, докле скинемъ тулумину са ункаша, садъ ќемо се мало да опоравимо, па онда ако Богъ да и срећа юначка ево нама пространа мейдана, овуда ќемо се данасъ съ Маџарима да огледамо, те ако Богъ да, да и мою браћу избавимо. (оде.)

(Позорие се меня у собу Вуче Ђенерала.)

ТРЕЋЕ ПОЯВЛЕНЃ.

Вуча самъ.

(Излазећи држи писмо у рукама, кое после у говору метне на асталъ.)

Празна честитавя. То е мало почести за мене. Треба да доѣте, да се поклоните мојой

памети и моме юнашству. Треба да се уверите, како е Вуча ђенералъ, у граду седећи, четири србска юнака уватио, а ви да сте сву войску подигнули и на Србе ударили, не би еднога уватили. — Питате ме, шта ђу съ њима? тай самъ шиђаръ я задобио, а шиђаръ мора шиђаръ донети. — Такове зверке не пуштаю се лако. (Величествено.) Држа'ју ии на дну у тавници, докле ии Срби за благо не одкупе, или докъ јоштъ кога не уловимъ. Тако ђу я васъ да ловимъ, тако ђу у тавници едногъ по едногъ да моримъ, докъ све васъ назови юнаке не истребимъ. — Додия ми та њина хвала и то њиово юнашство. И светина тако држи, као да имъ нема на свету равни'. — Чудновата е ова светина; кадъ почне некога хвалити, оде хвала до неба; то га хвали, то га узвишава, то га диже, то му се кланя, то му се диви као некоме небесноме биђу, као биђу надъ людствомъ узвишеномъ. А кадъ та иста светина почне некога худити, она тражи хулу изъ неба, изъ землѣ; то га грди, то га ружи, то га прави црњимъ одъ ђавола, да се людство одъ њђга грозити мора. Рече ли за кога да е мударъ, онъ е мударъ, ма највећа будала била. Изиђе ли повика на некога да е будала, ма ти тай и најмудрии био, онъ е у свету будала. — Тако повика светина, да су ове Србске войводе юнаци, па ти той светини не изтера изъ главе да нису. Они не уватише ни еднога Мађарскогъ ђенерала,

и они су юнаци; а я увати четири Србске войводе и мене неће за юнака да прогласе. — Кадъ стане човекъ о томе размишлявати, реко би, да то иде по среѣи. Некои има среѣу, да у свету више вреди но што е тежакъ; другій напротивъ мударъ и паметанъ, вреданъ и честитъ и опетъ нема у свету уваженя. Тако бива често, да она филозофия живота, „свако у свету толико вреди, колико се уме свету представити,“ нема места. Представляй се ти колико оѣешъ той светини, кадъ она узме хукъ, она држи свое. Може ли се ко болъ свету представити одъ мене? и я немамъ среѣе, да ме та светина призна за юнака. — А шта е мени стало до те светине? Дѣло мое показуе мое юнаштво; дѣло, кое за мене говори. Ко не веруе, нека завири у ставницу, па ће се уверити, да тамо четири Србске войводе пиште.

ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНЪ.

Велимировица и преѣашњи.

Велимировица. (уплашена дотрчи.)

Мили бабо!

Вуча Ђ.

Шта е теби, моя снао драга? што си ми

се тако поплашила? канда те е тролетна грозница уватила?

Велимировица. (поплашено.)

А мой свекре, Вуча ђенерале! виђо' страшна у полю юнака, каквога ти досадъ іоштъ никадъ видила нисамъ. (Погледи на пенџеръ.) — Ено се види. — Дође юнакъ у полъ кодъ града, па ти седе у полъ широко. Види, види, где е у ледину копљъ ударио, па за копљъ чудновата коня привезао. Ено погледъ, где седи у трави; предъ нѣмъ стои тулумина съ виномъ, и то вино онъ не пие чимъ се пие вино, већъ леђеномъ одъ дванаестъ ока. Пола пие, пола коню дае. И конь му ние, као коньи што су, веће шаренъ као и говече. Юнакъ ние, као што су юнаци, веће чудо досадъ невиђено: на плећима има ђуракъ одъ куряка, а на глави капу одъ куряка; привезану мркомъ емениомъ; нешто црно држи у зубима, колик' ягнѣ одъ пола године.

Вуча (презрительно.)

Па заръ си се одъ тога поплашила млада? не плаши се, моя снао драга! Онакови' имамъ данасъ у тавници. Садъ ђещъ видити и нѣгово юнашество; и нѣга ђу сада добавити — Садъ ђу я тебе уловити: како си ту дошо, ти си мой. (звони, на то Янко слуга улази.) — Иди слуго, те ми зови сина Велимира. (Слуга оде) — То е срећа, моя снао! да, да, то е срећа

Ови юнаци не знаю, да будаласта снага брзо малакше; или мисле да у мене нема катана' навалише на Варадинъ као Аламани; башъ су наумили да га прославе, па и мене у нѣму.

ПЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Велимиръ и Преѣашњи.

Велимиръ.

Ево мене, мой мили бабо! заповедай, Вуча ђенерале.

Вуча. (у извѣстности гордо.)

Оди овамо, сине Велимире! (води га къ прозору.) Видишъ оногъ у пољу юнака, где е сео и где пие вино.

Велимиръ.

Видимъ.

Вуча.

Иди сине! узми три стотине катана, па уседи помамнога вранца, и изиѣи граду на капию, па ти иди у полъ широко, доведи ми онога юнака.

Велимировица, (у стра'у.)

За Бога бабо! ти не шилъи мога Велимира, молимъ те и любимъ ти руку.

Вуча. (ладнокрвно.)
 Буди спокойна снао моя! Заповестъ се
 извршити мора.

Велимиръ.

Та ће заповестъ садъ бити извршена. Я
 ћу нѣга съ катанама обколети, да ми никудъ
 измаћи не може; садъ ћу я нѣга теби да до-
 ведемъ.

Вуча.

Тако сине! видимъ да разумешъ посо свой.

(Велимиръ оде.)

Вуча.

Са срећомъ Велимире.

ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Пређашњи безъ Велимира.

Велимировица. (жалостно.)

О мой свекре, Вуча [ѣснерале! кодъ то-
 лики' твои' катана', па ти шилѣшъ мога Ве-
 лимира' смрти у наручия. Кудъ ћу я ядна —

Вуча. (пресече речь.)

Ти ћешъ овде кодъ мене остати, па ћешъ
 одавде да глeдашъ како ће Велимиръ као по-

бѣдитель на капию да улази. Ми ћемо онда предъ нѣга изићи и нѣга као юнака поздравити. — Велимиръ е младъ войникъ, а ово е лепа прилика за нѣга, када се може прославити.

Велимировица.

Борби се края и излазка незна какавъ ће бити; у борби срећа пресуђуе; у борби може бити и среће и несреће, па зашто мога Велимира опасности да излажешъ?

Вуча.

То поредакъ войнички изискуе, да стари заповеда а млађи да слуша. Поредакъ даљ изискуе, да неко стари мора катане да предводи, па би ли лепо било, да я идемъ предъ катанама, а мой синъ кодъ куће да остане? Не би ли се рекло, да е Велимиръ плашљиваць и несмелица? — Но и то да ти кажемъ, да има овде опасности, не би я нѣга ни шилао. Помисли да триста катана иду на еднога човека; та жива ће да га поеду.

Велимировица.

А мой свекре драгій! теби здравлѣ, алъ е мени мука на срдцу: све се боимъ и у срдцу зебемъ неће борба добро испанути.

Вуча. (подсмејателно)

Снао моя! не би се надао, да си и ти тако слабомоћна као и све жене што су. Я

самъ држао, да си ти, као одъ рода господскога, разумния одъ простачки' жена', а ти показуешъ да природа не чини разлике. Жена дакле остае слабомоћна, па ма одъ каквогъ рода била.

СЕДМО ПОЯВЛЕНЉ.

Ђенераловица и Пређашњи.

Ђенераловица (тужно.)

Господару, Вуча Ђенерале! што ми срдце парашъ? што ми дете данасъ у бой шилъшъ люти кодъ толики' мађарски' катана'? Заметнуо си кавгу са Србима, па како се кои одтуда появи, а ти му дете мое на сусретъ пошилъшъ, те да се бори, да се мери съ њима. Молимъ те господару! заповеди, да не иде Велимиръ на бой.

Вуча. (раздражено.)

Какавъ бой? еси ли ти при себи, жено? Колико њи е тамо одъ непријатељске стране? еданъ човекъ. Помисли три стотине катана' иду на еднога, па заръ ту може боя бити. Море, сила Бога не моли. Садъ ћешъ ти видити јада одъ тога юнака, докле нѣга катане савитлаю. Жива, жива ће га да увате и овамо да доведу.

—Допрѣт вѣдѣ Фенераловица.

А молимъ те, Господару! видишь ли ти каква е то страота одъ юнака? — Као што веле и говоре люди, да Кралъвићъ Марко носи ђуракъ одъ куряка и капу одъ куряка, и да яши шарца одъ мейдана, па шта ђу тужна, ако то буде Кралъвићъ Марко, сатр' ће ти све катане па и мое дете съ нѣма.

Велимировица. (уплашено.)

Шта за Бога! Кралъвићъ Марко?

Вуча. (срдито.)

Прођите се, женске главе, плашић луде: ако е и Кралъвићъ Марко, ние лавъ, но текъ еданъ човекъ. Триста катана' савлада ће лава, а да не савладаю еднога човека.

Фенераловица.

Господару! молимъ те, остави ми дете Велимира, па ти пошљи одъ Ердута Јанка.

Вуча.

Воля ми е да пошлѣмъ Велимира.

Фенераловица. (тужно.)

Воля ти е мене ядну да уцвелишь?

(чуе се изъ далека труба на зборъ.)

Вуча. (одважно.)

Те нѣжности войникъ мора да презире: онъ живи само за дужность, и кадъ га ова

позива, онъ мора да иде ма у воду ма у гору.
 Дакле чувства и нѣжности овде немаю места.
 — Ено садъ већъ катане излазе. Претрпите
 се само мало, па ћете садъ видети, шта ће
 катане да ураде. — Овде ћете имати лепо по-
 зорие. — Я се већъ напредъ радуемъ, што
 ћу и петога войводу србскогъ да добавимъ,
 да покажемъ Мађарима шта е Вуча учинити
 кадаръ. — Садъ ћемо видети — (иде на про-
 зоръ) — како катане на долню капию излазе.

Велимировица.

Мое е срдце оладнило.

Ђенераловица.

У мени се крвь у ледъ претворила.

Вуча.

У толико ћете већу радостъ уживати.

Ђенераловица (тужно).

О мене несрећнице! што ћу моимъ очи-
 ма садъ да гледамъ крваву борбу и у борби
 мовга единца.

Вуча. (ладнокрвно.)

Погледайте, како катане дично излазе.

(Ђенераловица и Велимировица нестрпеливо поредъ Вуче
 на прозоръ гледаю.)

Велимировица. (тужно.)

И предъ њима мой Велимиръ.

Вуча.
Да, да, онъ ии предводи, па мора напредъ да иде.

Ђенераловица (брзо и жестоко).

То ће онъ први и да удари на онога юнака?

Вуча.

Тимъ му већа честь и слава припада.

Ђенераловица.

Јдна мати! шта морамъ да гледамъ.

Вуча.
Ено садъ се катане раздвоише на две стране.

Велимировица.

Є ли оно Велимиръ, што у средини стои.

Вуча.

Онъ, као заповедникъ оста у средини, како ће са оба крила моћи лакше управљати. — Добро Велимире! твоя су расположења у реду; твоя є побѣда.

Ђенераловица.

А онај юнакъ јоште седи у зеленој трави. Пие вино, а на катане и негледи.

Вуча.

Само јоште мало да поседи, докле катане уграбе да га обколе, па ћешъ видети нѣгово юнаштво. — Садъ да оће катане да потрче, те да саставе цепъ. Ха! ено ии, (радостно) гледъ како погађаю мое мисли. Добро Велимире.

Велимировица.

Па онај се юнакъ и не миче.

Ђенераловица.

Катане су нѣга обкоиле, а онъ јоште пие вино.

Вуча.

Ено садъ му шарацъ ногама поче о земљу да бие.

Ђенераловица.

Погледъ чуда, како се конъ примиче своме господару.

Вуча.

Садъ нека се примиче, кадъ су се катане са свию страна склопиле.

Ђенераловица.

Опетъ пие вино — па и коню дае. — Садъ текъ опази катане. — Нешто баци у зелену траву. — Садъ се тури на рамена шарцу. Боже! садъ се дели срећа и несрећа, (тужно) Подај срећу моме Велимиру.

Вуча.

Садъ да те видимъ, сине Велимире!

Ђенераловица. (ужасно.)

Зла ти среќа, Вуча ђенерале! погле, како е юнакъ окупио катане. — Ударио у њи као соко у голубове. — Ей мене несрећници! Гледъ шта чини юнакъ съ катанама; — где когъ стигне, тога и обара — човече! шта учини, ако Бога знадешъ.

Вуча. (ладнокрвно.)

Може л' бити боя безъ убоа? у бою се цѣль гледи да се постигне, па ма било и са жертвомъ.

Велимировица.

А мой свекре Вуча ђенерале! зла ти цѣль, а горе ти било. Заръ не видишъ шта ти чини юнакъ одъ катана? Окупио ии па ии савия и тамо и амо; гази, сече, бие и пребия. — Што не погуби сабљомъ окованомъ, то погази шарцемъ одъ мейдана. (плаче.)

Вуча. (ладнокрвно.)

Конацъ дѣло краси: јоштъ се нив борба свршила.

Ђенераловица. (брзо)

Шилъи брзу помсѣв моме Велимиру. Заръ не видишъ, (плачући), да ће све катане данасъ

да изгину. — Јо дете мое; јо мени до Бога;
ей шта учини човекъ одъ свога единца.

Велимироца. (плачући.)

Јо мени до Бога милога! јо добри Ве-
лимире. —

Ђенераловица.

Заръ не видишъ где одъ катана' слабо
што и остаде — — и што оста, ено гле —
гле шта уради съ њима — натера ии юнакъ
у дунаво: што побеже одъ њгове саблѣ, оће
да ии подави у тихомъ дунаву.

Велимировица.

Помоћъ, за Бога, помоћъ.

Ђенераловица.

Шилѣ помоћъ моме Велимиру; шилѣ бр-
зо, ако Бога знадешъ. Заръ не видишъ, каква
е то хала одъ юнака.

Вуча.

Зато е еданъ Кралъвићъ Марко на свету.

Ђенераловица и Велимировица.

(уплашено заедно говоре.)

А заръ е то Кралъвићъ Марко!

Вуча.

Башъ онъ главомъ.

Велимировица.

Е по Богу пропаде мой Велимиръ. — Ено већъ одъ Катана' нигде ни еднога. — Оста самъ самцитъ мой Велимиръ. — Бежи Велимире, не би ли се градске капије докопао.

Ђенераловица.

Хвала Богу! досетисе дете! погледъ како бежи на помамномъ вранцу, не ће ли Богъ дати да побегне.

Вуча.

Срамно е бежати.

Ђенераловица.

А будалаштина е тако лудо погинути.

Вуча.

У Велимира е вранацъ одъ мейдана, нѣга неће достигнути Кралъвићъ Марко.

Ђенераловица.

А да бесна коня у Кралъвића Марка. Погледай га, како се натурао за Велимиромъ. Гледни само како га тера и савија. Што љуядна, садъ ће да га достигне.

Велимировица.

Помагајте — садъ ће да га достигне.

Вуча.

Не ће нѣга достигнути Марко.

Ђенераловица (у плачу).

Ха! једна, та ено га достиже — ей тужна!
и довати мало топузиномъ.

Велимировица.

Боже! паде Велимиръ у зелену траву.
(плаче.)

Ђенераловица. (у плачу)

Једна мати, шта си дочекала.

Велимировица. (у плачу.)

Ено одя Марко одъ свога шарина — Садъ
ће мога Велимира да погуби. — — Я шта
сада съ њиме ради? — Куку мени —

Ђенераловица. (у плачу.)

Куку мени, сине Велимире!

Велимировица.

Ено савеза му и ноге и руке.

Ђенераловица. (Вучи говори.)

И ти ћутишъ? Заръ не видишъ шта учи-
ни Кралъвићъ Марко одъ мога Велимира?

Велимировица.

Обеси га шарцу о ункашу! па садъ ено
га однесе.

Ђенераловица. (Вучи.)

Шилъи катане у потеру, те ми врати моего единца. (плаче.)

Велимировица.

За Бога, бабо! заръ ти ние жао сина единогоа?

Вуча.

Одъ жалости нема помоћи.

Велимировица.

Дакле дай помоћи, за име Бога. — Та ено ти однесе сина единца. — Ха! садъ се заустави.

Ђенераловица.

Шта садъ ради?

Велимировица.

Скида съ коня мога Велимира. Ха! — па га баци у зелену траву. — Ей Велимире! ей добро мое.

Ђенераловица.

Чимъ га баци у зелену траву, а онъ опетъ седе пити вино. — О сладко дете мое! о миле руке мое.

Велимировица.

Што љу, што љу и до Бога мога —

а ти остани у граду. Я љу да се боримъ, а
ти остај место мене овде.

(одъ Ердута Павле одлази.)

ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНЉ.

Пређашњи безъ Павла одъ Ердута.

(Бенераловица са снаомъ еднако стои кодъ прозора, плаче
и уздише, ништа не говорећи.)

Вуча.

(Узима и опасуе саблю, ватрено говорећи.)

Оди овамо, ти друго моя! съ тобомъ самъ
у бой излазио, съ тобомъ мейдане делио, съ
тобомъ отачбину бранио. Ти си мени славу
задобила, ти ме доста пута одъ душмана од-
бранила. На тебе е моя рука снагу полагала,
съ тобомъ много душмана покосила, и никада
ме јоштъ издала ниси, буди и данасъ одбрана
моя. (Жестоко) Јоштъ те никада нисамъ са овимъ
чувствомъ, са овимъ одушевленѣмъ у руке у-
зимао, као данасъ. — Теби се поверавамъ, съ
тобомъ ођу мою сређу данасъ да покушамъ
и одъ тебе изгледамъ, да осветимъ сина мо-
га, да озаримъ славу мою, да покажемъ свету,
шта си ти у рукама Вуче Бенерала учинити
кадра. Јоштъ ми ту желю испуни, да ми се
данасъ поклони и Кралѣвићъ Марко. (оде.)

ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.**Одъ Ердута Павле и Преѣшнѣи.****Вуча.**

Еси ли видио шта почини Марко съ катанама и са моимъ Велимиромъ?

Одъ Ерд. Павле.

Видо чудо и нагледа се страшна юнака.

Вуча.

Трчи брзо, те ми спремай катане. Чуешъ ли ме одъ Ердута Павле, оѣу да ми саставишъ три хиляде катана' и заповеди да ми спремее бедевию.

Одъ Ерд. Павле.

Катане су на бой спремне, само да дамъ знакъ да излазе.

Вуча.

Па нека излазе. Иди брзо.

Одъ Ерд. Павле.

Ко ће да предводи катане?

Вуча.

Я ѣу поѣи да осветимъ мога Велимира,

а ти остани у граду. Я љу да се боримъ, а
ти остай место мене овде.

(одъ Ердута Павле одлази.)

ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Пређашњи безъ Павла одъ Ердута.

(Бенераловица са снаомъ еднако стои кодъ прозора, плаче
и уздише, ништа не говорећи.)

Вуча.

(Узима и опасуе саблю, ватрено говорећи.)

Оди овамо, ти друго моя! съ тобомъ самъ
у бой излазио, съ тобомъ мейдане делио, съ
тобомъ отачбину бранио. Ти си мени славу
задобила, ти ме доста пута одъ душмана од-
бранила. На тебе е моя рука снагу полагала,
съ тобомъ много душмана покосила, и никада
ме јоштъ издала ниси, буди и данасъ одбрана
моя. (Жестоко) Јоштъ те никада нисамъ са овимъ
чувствомъ, са овимъ одушевленѣмъ у руке у-
зимао, као данасъ. — Теби се поверавамъ, съ
тобомъ ођу мою сређу данасъ да покушамъ
и одъ тебе изгледамъ, да осветимъ сина мо-
га, да озаримъ славу мою, да покажемъ свету,
шта си ти у рукама Вуче Бенерала учинити
кадра. Јоштъ ми ту желю испуни, да ми се
данасъ поклони и Кралѣвићъ Марко. (оде.)

ДЕСЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Преѣшнѣи безъ Вуче.

Генераловица.

О! како си ти, свемогући! твою любовь нама одкрио, што си единца Спасителя на землю послао, да насъ спасителномъ наукомъ озари. Спасителю! и ови име твое носе, али се не владаю по светомъ закону твоемъ: у место да любе еданъ другога, у место да любе и злотворе свое, они найвећу славу полагају у убианю людства. — Али да се не плаши сердце мое, да не стрепи одъ тога шта ће бити. Ти, кои любишь овай светъ, кои правдомъ и мудрошю съ нѣмъ управляешь; подъ твоимъ подкрилѣмъ и подъ твоимъ управомъ стоимъ и я, па у тавной будућности очекуемъ судьбу мою. Све да би идући дани живота мога са теготама и бедама, са жалостнимъ и неприятнимъ явленияма скопчани били; све да би ме найгорчѣе жалости постигле: я знамъ у кога веруемъ и на кога надежду полагемъ. Моя е судьбина у твоимъ рукахъ, о Боже! па заръ я са утѣшенѣмъ да не гледамъ у тавну будућность? Твоя свемогућа десница и надомномъ почива, па заръ да не будемъ спокойна и овда, кадъ ми пропасть грози? Твоя премудрость управля светомъ, па заръ да се я

твоіой владѣ са неограниченимъ поверенѣмъ не предамъ? Твоя любовь обима све што постои, па заръ одъ тебе да се я добру не дамъ? — Не, ма да би ме што снашло да насъ, то ме неће поразити и съ правога пута одтурити; све што би ми се догодило, биће даръ твоє премудрости и доброте. Ти ћешъ ми помоћи сносити теготе живота; ти ћешъ ми олакшати терете жалости, кое си ми послати за добро нашо; ти ћешъ ме ободрити и укрепити, да све противности, кое искусимъ, у очекиваню и надежди сносимъ, докле ѿ ти на радость и срећу мою не окренешъ. Твоіой милости и твоме човеколюбию препоручуемъ судбину мою, судбину мога единчета и судбину мога мужа; ти си ми ѿ дао, и светомъ свезомъ природе и любви најтешнѣ самномъ скопчао. Одржи ѿ, сачувай ѿ избави и мени ѿ опетъ поврати на радость и утѣху. — (Хоѡа — после дугогъ ѣутаня дође къ прозору) Тако, снао моя! утѣши се, повинуй се судбини и имай надежду на Бога, и трпелливо сноси, што намъ онъ подари. — Шта тамо бива?

Велимировица.

Кралѣвићъ Марко седи, пие вино, а Велимиръ везанъ по трави се премеће.

Ђенераловица.

Ужасно позорие. — Неће ли Богъ дати, да га отацъ избави. — Несмислена кавга, ето

на што му изиђе. — О зашто се люди неће да науче, да е кавзи неизвѣстанъ излазакъ.

Велимировица.

Неситость, гордость, славолюбие, то е нама ову неволю донело. Мора жестоку судбину да искуси онай, кои више тражи но што му Богъ по заслуги шилъ.

Ђенераловица.

Безъ ове беде, безъ ове опасности могли смо бити: али тако пролази сваки, кои другоме яму копа. Нека би нѣга та судба постигла, онъ ю е заслужио; али зашто дете место отца да пати? — Велимире! мое сладко дете, Богъ ће на твою невиность погледати; онъ, кои ти е жнвотъ, у опасности бивши, одржао и сачувао, онъ ће те и одъ те неволъ избавити.

Велимировица.

Кадъ би ми га Богъ јоштъ едномъ повратио, никада га не би у бой пуштала. Све би употребила да се тога опасногъ и јдногъ јуначкогъ стая окане. — О! блаженъ е онай, кои мирно поредъ свога плуга иде и оно што му е Богъ дао у спокойству ужива. — Веруй ми мати, да одъ овогъ войничкогъ стая, одъ ове светле неволъ нема горегъ стая.

Ђенераловица.

И то е у држави нужно. Кадъ би сви тако мислили као ти, не би било бранителя' отачбине.

Велимировица.

Но овде отачбина ние изискивала одбране. Овде е чисто едно своелюбие бабино ову неволю и беду нама навукло.

Ђенераловица.

Тако е, и опетъ ту неволю морамо да сносимо. — Садъ љу се я вратити, да изиђемъ овамо у ходникъ, да видимъ шта се ради у граду; излазе ли катане и оће ли скоро полазити. Већъ ми дуго трае што не излазе, па се боимъ да се неће Марко предомислити и са Велимиромъ отићи. (оде.)

ЕДАНАЈСТО ПОЯВЛЕНЉ.

Велимировица сама.

Јдна девојка тежи за удајомъ; радуесе, кадъ јој се просиоцъ появи; у надежди сирота изгледа свезу живота и среће свое са животомъ и срећомъ свога заручника да саедини. Оставља дамъ родитеља' свои', полази у туђъ домъ, полази за човека, съ кимъ мисли да ће у задовољству поживити. — О! бедна,

како не зна у какво се неизвестно полѣ упу-
 шта; незна сирота за кога полази и шта ће
 ю снаћи. И я бия' у отчиномъ дому спокойна,
 а кадъ ми се у сѣйности и юначкомъ оделу
 мой Велимиръ появи, я мишля', да ми се най-
 сладостниѣ радости на земљи появише. Ка-
 кви се надежда' пуни изгледи моіой души по-
 явише; каква весела будућность преиспуни
 мое груди. — О! а шта ме сада снађе; каква
 ме несрећа данасъ постиже. — Онога, съ ко-
 имъ мишля' зло и добро, радость и тугу, срећу
 и несрећу делити, одтрже ми пакость и злоба
 людска. Я га сузимъ очима везана гледимъ,
 а нисамъ у станю да му помогнемъ. — Пла-
 куемъ нашу судьбину, а утѣхе не налазимъ.
 — Свето име отаць, ахъ! ядна, я га немамъ,
 туђегъ отца отцемъ зовемъ, а гнушаватисе
 морамъ када га погледимъ, ерѣ ме нѣгова
 гордость и нѣгова несмисленость у ову не-
 срећу баци. Тужи уцвелѣно сердце мое, ерѣ
 оне драге и любезне душе, коя е наменѣна да
 те на овомъ бурномъ путу живота спроводи,
 укреплява и разведрава, не налазисе више бли-
 зу тебе; она одтргнута одъ тебе у мукама
 стенѣ, у робству пишти и можда уздише за
 тобомъ. — Радости мога домаћегъ живота из-
 чезоше и ништа нема што би ме на овомъ
 свету утѣшило; тако самъ бѣдна, тако самъ
 несрећна.

ДВАНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Ђенераловица и Пређашня.

Ђенераловица.

Све е спремно, снао! множина се катана у редъ поставила и садъ ће да излази на капию. Є ли јоштъ тамо Кралъвићъ Марко съ Велимиромъ?

Велимировица. (на прозору.)

Марко се съ места не помиче, а Велимиръ се едначо по трaви премеће. Шта љу тужна; я се садъ текъ наново плашимъ и у срдцу зебемъ.

Ђенераловица.

Зашто снао?

Велимировица.

Я се боимъ майко, да се не разлоти Кралъвићъ Марко када угледа множину катана, па у лютини да не погуби Велимира.

Ђенераловица.

У бою оће јонакъ јонака да посече, али везана човека посећи или мучити, то би исподъ достоинства Кралъвићевогъ било.

Велимировица.

А заръ ние исподъ достоинства човечиегъ

било, домамити юнаке, па њи повезати и у тав-
ницу бацити?

Ђенераловица.

Тако е. — (чуо се трубе, маршъ свирајуће.) Ено
ѡи; хвала Богу. — Погледай ѡи како юначки и
у добромъ поредку излазе.

Велимировица.

Боже! ново появиенѣ, нова борба, нова
неизвѣстность. — Ту ће се садъ решити суд-
бина моя.

Ђенераловица.

Видишъ ли старогъ ѡенерала на својој
бедеви.

Велимировица.

А што садъ застаде?

Ђенераловица.

Оно што застаде, оће да располаже, а
то ћемо садъ видети.

Велимировица.

Садъ катане одлазе.

Ђенераловица.

Она гомила што тамо одлази, оно е пр-
во оделенѣ и предъ њимъ е Ђрменинъ
Андра.

Велимировица.

А ово што садъ излази?

Ђенераловица.

То е друго оделенъ, а онај юнакъ што га предводи, то е Силађъ Петаръ.

Велимировица.

То оделенъ не иде се првимъ.

Ђенераловица.

Видишъ онај оде на десно, а овај се савија на лево. — Видишъ како имъ тако заповеда ђенералъ.

Велимировица.

Есте, ено имъ сабљомъ показуе.

Ђенераловица.

Ево садъ и трећегъ оделеня, ахъ да красна юнака предъ њимъ, то е одъ Наминя Павле. Ово е на гласу юнакъ. — Видишъ овај иде право на Кралъвића Марка.

Велимировица.

Видишъ ли ти майко, где Кралъвићъ Марко и нехае; онъ се се места не помиче, као да ти катана и нема. Онъ стои као у мору стена, која се не потреса одъ узбунъногъ мора и таласа бурни; као да има увереня да му ни-

шта досадити не може, или да тога нема на земљи, што би га у станю било уништити.

Ђенераловица.

Чудновато, снао моя! не може онъ бити ячи и силни одъ толике силе. Сила е то, која иде на еднога.

Велимировица.

Есте еданъ, али ние то човекъ, као што су люди, нити е то юнакъ, као што су юнаци, то е чудо, то е снага, то е сила јоште невиђена. Еси ли видила како катане предъ њимъ падаю као мрави.

Ђенераловица.

Већъ и катане се савијю. — Садъ ће цепъ да увате и да склопе Кралъвића Марка. Е никуда му више изгледа нема.

Велимировица.

То е чудо! — ето су га катане склопиле са свиа страна и онъ седи; или онъ то ништа и не види? — или оће да се преда? или е то створенъ башъ лудо и манито?

Ђенераловица.

Ето садъ катане на нѣга посукташе и онъ јоштъ седи.

Велимировица.

Само шарацъ што му се узверю, те ногама копа.

Ђенераловица.

Ено га садъ где на ноге скоче.

Велимировица.

Као да се е препануо; како поскочи и шарца се маши, одма му се на рамена баци. — Ето већ и катане до нѣга долетише. — (Полагано и заплашено.) Ето крви — ето боя.

Ђенераловица. (заплашено.)

Каква е то сила, каква ли хала. Гле онъ еданъ тера по пољу катане. — Сабля му е у десной руци — копљъ убоито у левој а у зубима држи дизгенъ одъ шарина.

Велимировица. (тужно.)

Та до Марка нико ни допрети не може, а катане по пољу падаю; кога Марко сабљомъ довати, тай се далъ не покреће.

Ђенераловица.

Ахъ! одъ еднога по двоицу гради. — Кога копљемъ удари, тога преко себе претури.

Велимировица.

Добра бити неће. — Видишъ одъ оне чете катана', што е Марко потерао, нема више ни еднога — па ено се садъ окрену на другу страну. — Садъ оне потера.

301

Ғенераловица.

А видишъ ли како се катане одонудъ на-
турише за Маркомъ. Марко едне вия, други
нѣга юре.

Велимировица.

Сада едного юнака одвои Марко, па нѣга
едного юри, а они текъ се за Маркомъ по-
вияю. — О! како га савия. — Кой ли е то
юнакъ?

Ғенераловица.

То ће бити Ерменинъ Андра, ерѣ
онъ има вранца брзака.

Велимировица.

Ено ће да га стигне Марко. — Ха! и
већъ га стиже. — (тужно.) ма'ну сабљомъ па
га предвои. — Јдна, јдна, добра бити неће.

Ғенераловица.

Садъ се окрену опетъ на катане.

Велимировица.

То е чудо; кудъ насрне на катане, све
изъ реда разставля одъ коня'. То е чудо одъ
юнака.

Ғенераловица.

Ако е юнакъ, опетъ е човекъ само; онъ

неће моћи издржати, мора се на последку уморити.

Велимировица.

О! то е створенъ више него човекъ. — Како никоме неће да падне на паметъ, да оде и да одреши Велимира, мого би га избавити. Сви се склептали око Кралъвиѣа Марка, а мой Велимиръ у трави везанъ лежи. Да су га одма ослободили, досадъ би мого већъ и овде бити. — О! кои ли е оно юнакъ што по полю на ђсгату бежи? — Ала га Марко тера; брзъ ђогатъ оће да утече. — Ху! колико скаче за нѣимъ на шарцу Марко! ей мой юначе! не утече.

Ђенераловица.

То е яданъ Силађъ Петаръ; то е юнакъ рода господскога; то е дика у ката-нама била.

Велимировица. (тужно.)

Ахъ! ено и онъ сврши.

Ђенераловица.

Колико га е лако копљемъ ударио Марко, да га е крозъ пробо, изъ седла извадио и преко себе претурио.

Велимировица. (плачно.)

О! да жалостна позория; беже конъи по полю широкомъ, траже свое ранителъ, а я ядна

гледамъ мое бранителъ, где леже као мрави
по полю широкому.

Ђенераловица (радостно.)

Ено садъ где катане склепташе Марка;
— башъ га добро у средину узеше. Неће ли
га сада надвладати?

Велимировица. (плачно.)

Чудне хале, проклетога Марка; текъ што
сабљомъ неколико пута ма'ну, алъ се катане
разтурише и разредише и гле беже на све
стране; сваки тражи да избегне, а Марко и
юри и обара. — Ей зла вамъ срећа мои бра-
нителъи!

Ђенераловица. (радостно.)

Аха! ено му се садъ еданъ юнакъ из-
пречи и башъ оће да дочека Марка. То ће
бити одъ Наминя Павле.

Велимировица.

Држсе Павле, одъ Наминя дико.

Ђенераловица.

Гле, како удари юнакъ на юнака. — Ей
добросрећни Павле! (уплашено) Преби му Марко
сабљу оковану.

Велимировица. (плачно.)

Ахъ! за Бога милога — ено и нѣму од-
сече главу.

Бенераловица. (Тужно.)

Ноге ме већ издају — срдце ми на зло
слути — добра бити неће.

Велимировица.

Наши катана већ нестасе. — Оно је јошт
последња чета, што се у гомилу прикупља. Садъ
ће она да навали на Марка.

Бенераловица.

Ето на њо где удара Марко. Будъ су
вамъ руке, гудъ ви е снага хвалъне катане?
— (плачно) Куку мене! и ти оће да изгину.

Велимировица.

Све изгибе.

Бенераловица.

Све пропаде.

Велимировица.

Само самцитъ стои јоштъ у пољу баба.
— Јдна, јдна, шта ће јоштъ одъ нѣга да
буде? већемъ и онъ види, да помоћи нема, те
окрену бежати граду.

Бенераловица.

Брза е танка бедевия, она ће да утече.

Велимировица.

А гле шта на шарцу чини Марко, колико
се шарацъ разлотио, по четири коцля у ду-

Братъвнѣ Марко,

льину скаче; оће бабу сустигнути Марко. —
Е оће и онъ да пропадне.

Ђенераловица. (У надежди.)

Неће снао; брза е бедевия. Ено већъ е
близу граду, садъ ће на кашию.

Велимировица.

Јоште мало, па ће да угече.

Ђенераловица. (Плачно.)

Ха! куку мене синьой кукавици. Шта учи-
ни оно Марко?

Велимировица. (У плачу.)

Узе Марко тежку топузину, па ю баци
за погнутимъ бабомъ. Погоди га у леђа юнач-
ка. — Паде баба у зелену траву.

Ђенераловица.

Што ћу једна синя кукавица, безъ рани-
теля, безъ бранителя.

Велимировица.

Ено майко! садъ допаде Марко. Хвала
Богу, оставля оружје, неће ли се едномъ по-
мирити. — Садъ — шта оно? — Ху? једна
(плаче) — веже баби руке на опако.

Ђенераловица. (У туги.)

Равна судба постиже и отаца и сина!

Велимировица.

Ено му садъ веже и поге.

Ѓенераловица. (Озбиљно.)

Тай е шиѣаръ на мейдану Богъ поклонио Марку.

Велимировица.

Па шта ћемо садъ майко!

Ѓенераловица.

Ништа друго но одъ Кралъвића Марка милости изчекивати. Катана' више у граду немамо; може намъ садъ заповедати Марко како му е драго.

Велимировица.

Ено садъ диже бабу, па га обеси Шарцу о ункашу.

Ѓенераловица.

Нъгова е побѣда, а ми смо побѣђени.

Велимировица.

Онъ увати и танку бедевию.

Ѓенераловица.

Проста да му е; за нъга и есте.

Велимировица.

Оде Марко, за Бога, односе бабу и одведе бедевию.

Ѓенераловица.

Марко враћа жао за срамоту.

Велимировица.

Иде право моме Велимиру.

Ђенераловица.

Марко води отца да утѣши сина — (Яро-
стно.) То е воля Божия, снао моя! воля Бо-
жия хотела е казнити Вучу Ђенерала за не-
правду и за превару. Праведна е казнь нѣга
постигла; нека трпи по заслуги својой. — Мени
е жао детета само, што оно ни криво ни ду-
жно мора да страда а за отчину кривду.

Велимировица.

За Бога майко! да идемо да молимо Мар-
ка, неће ли се на наше сузе смиловати, да намъ
поклони баръ еднога одъ нѣи.

Ђенераловица.

Е моя снао! Садъ се Марку у лютини
срдце разиграло, па би мого какво крвно дѣло
учинити.

Велимировица.

Да шта ћемо чинити по Богу?

Ђенераловица.

У мене су се чувствила скаменила; я ти
сама не знамъ шта би сада чинили.

Велимировица.

Да шилѣмо кога Марку, да га молимо да
намъ пусти роблѣ за благо. Да похитамо май-

ко, може се Марко присетити па ће погубити
и бабу и Велимира.

Ђенераловица.

Моя снао! я би то радо чинила, алъ се
боимъ да не наљутимъ Марка. Болъ да чекамо
шта ће онъ поискати.

Велимировица.

Садъ стадоше кодъ Велимира. — Како
мора сину бити кадъ и отца свезана види?

Ђенераловица.

А да како мора бити отцу, кадъ види сина
невино страдајућа? О Боже! оддвой правду одъ
неправде.

Велимировица.

Боже! смилуй се.

Ђенераловица.

Боже! сачувай невиность.

Велимировица.

Шта садъ ради? Ха! та Марко привезуе
едногъ за другога.

Ђенераловица.

Хвала теби Боже!

Велимировица.

Како то майко?

Ђенераловица.

Хвалимъ Бога снао, што е ту мисао по-

слао Марку; ерѣ када ии веже, то ми дае уверенѣ, да ии неће погубити; то ми дае убѣженѣ да е Марко друго нешто наумио. Моли се Богу снао! ништа намѣ друго не остае.

Велимировица.

О небо! какво е то мучеиѣ. — Садѣ довати танку бедевию, на подиже оба привезана роба; пребаци ии преко бедевию. — За Бога майко! на Марко ии натовари на бедевию и оѣе да ии однесе. Помагай!

Ѓенераловица.

Помоѣ е само у Бога.

Велимировица. (Плачно.)

Та ено привеза Марко бедевию за Шарца па онѣ оде и одведе робѣ. Ей ядна, ядна.

Ѓенераловица.

То е робѣ за робѣ.

ДѢЙСТВО III.

ПРВО ПОЯВЛЕНІЕ.

(Тавница Кралъвића Марка у Прилипу.)

Вуча и Велимиръ. (У гвожђу.)

Вуча.

Право веле люди, да е човекъ тврђи одъ камена. Ништа нема на овомъ свету, што човекъ не би у станю био поднети. — Я самъ одъ младости мое навико носити сѣино оружје; ево данасъ носимъ окове. Я самъ одъ детинства живио у изобилию, у сѣиности у задовољству; ево ме сада у тавници, у сужанству, у беди и невољи и свакој оскудици. — Никада нисамъ ни помислити мого, да е ово сужанство тако тежко, тако мучно, тако поражаваюће, и ево ме данасъ сужна у тавници Кралъвића Марка на искушеню. — Да, я самъ нѣму спремао ланце, а нисамъ мислио, како би мени у ланцима било, па ево како ме судбина за мое пакостно високоумие брзо награди. — Мучно и јадно станѣ, и реко би чо-

векъ да е несносимо, и ево я га сносимъ, сносимъ и живимъ у овой тамѣ; эли како? о! то онаѣ зна, кои е допустио, да се моя сила сатре, мое хиляде катана' еднимъ човекомъ утамане; онаѣ — ахъ! како стрепимъ — несмемъ име нѣгово ни да споменемъ — тако самъ недостоянъ. — Я самъ се у моѣй сили толико погордио, да самъ при чезненю за земальскомъ среѣномъ заборадио бринути се за мое више, вечито блаженство; заборадио самъ лакоумно на тебе, о Творче! заборадио на свете потребе срдца мога, кое се текъ онда среѣнимъ осеѣати може, кадъ има убѣѣненя да е одъ тебе люблѣно и да е у твоѣй близкости. — Тишина е у овой тавници; (яростно) тишина да буде и у моѣй унутрашности; да оживи у моѣй души чезня за моимъ вишимъ потребама мога вишегъ опредѣленя. — (Тихо) Среѣна е моя потонула у море вечности; брзо е она изчезла, као да се више повратити неће. — Али колико си ти много и премного добра мени недостойномъ указао, о! ти, коѣга любовь и милосрдие границе не познае. Моя душа гнушава се, мое срдзе стрепи одъ мои беззакония. (озбиљно) Какавъ си изворъ милосрдия излио надъ амномъ одъ роѣненя мога до данасъ, свемогуѣи! (брзо и яростно) ти си ми био близу; твоя ме е свемогуѣа десница руководела и надъ людствомъ узвисила; одкланяла одъ мене сваке опасности и подарила ми приятности и увеселеня. — Ти си ми даровао

прилику, да дѣятелнимъ будемъ и употребленѣмъ мой' сила', знаня' и увиђавности', да благо людскога друштва узвисимъ и да порадимъ на утврђеню сређе мой' мили' и драги', кое си ми даровао. О! шта самъ я, ко самъ я, да си ти о мени тако милосрдно промишљавао? — недостойно створенѣ! — (тихо) неблагодарни синѣ, убица мое савести и спокойства. — (у очаянию) Я самъ милость твою на зло употреблю; я самъ место добра, само зло чиню. — Я се на твое свете заповеди „што себи не ѣшъ, другоме не чини“ ни сеѣао нисамъ, па зато сада ова горка страдања сносити морамъ, лишенѣ помоћи, оставлѣнѣ одъ целога света, утѣху тражимъ у овой мојој исповести. — (слабие) Тако я несрећникъ у овой муци и невољи мојој јоштъ трпимъ муку и немиръ одъ савести мое. (седне на клупу.)

Велимиръ. (За себе.)

То е ужасно станѣ.

Вуча. (Тихо и слабомоћно)

Правда — и ништа друго, правда Божия то захтева. — Јоште памтимъ оне речи што самъ у детињству одъ мога вероучителя научио: „правда Божия изискуе, да добро добримъ, а зло злимъ награђено буде.“ — Зло самъ чиню, зло ме е и постигло. — — Муке, бриге и неволѣ, а често и горке патнѣ спроводе наше дане. Ахъ! како би ми брзо подѣ

овимъ теретомъ скончали, да ти преблаги, ниси благодѣтелно уредио да се данъ и ноћъ у природи меняю. Бедни, угнѣтени, невольни и несрећни не мораю непрекидно трпѣти; нѣовимъ се теготама, нѣовимъ бригама, нѣовой муци свакога дана границе полагају; тиха ноћъ наступи и одузме имъ терете, кои ѿи угнѣтаваю; она ѿи опорави, она имъ бригама край учини; она покрие тамомъ нѣову скорбъ и тугу; она осуши имъ сузе, она утиша имъ уздисае и залюля имъ духъ нередко у приятне санове. Да, тиха ноћи! блага, приятна утѣшителница и верна приятельница ти си угнѣтенимъ и бѣднимъ. И ти! кои си ю саздао, о! како си се любезно и тиме за благо твое деце постарао. — И я би се мила ноћи! твоемъ благодѣтелномъ упливу предао, али ти ме нећешъ у подкрилѣ свое да примишъ. И ти ме презирешъ, и ти си ме оставила. (Наслони се као да би спавао.)

Велимиръ. (Тихо за себе)

Свемогући! утоли муку нѣгову. — Буди му милостивъ и положи границу нѣговомъ мученю; даруй му, ради опоравленя, баръ на вданъ тренутакъ мало спокойства, мало приятногъ санка.

Вуча (Поджужуѣсе.)

Нема, нема за мене спокойства. За овај светъ нисамъ, а за онај нисамъ се приуго-

товио. Тама ми е овде, тама ми предстои и тамо. Нигде зрака милости и блакости за мене нема; све е прошло, све е изчезло и я се већъ близу цѣли налазимъ, где се каже „довде и не далъ.“ — (жестоко) Тако иди и ти, заилази у бездну савршени течаю живота мога; (скочи на ноге) Мой погледъ на протекше дане целога простора твога све ме више поражава.

Велимиръ. (Приступи отцу.)

Умирисе бабо! имај надежду на милости-вогъ творца. Онъ —

Вуча. (Жестоко.)

Не споминьи, сине! то свето име; не споминьи мени недостойномъ; недостойно самъ я створенъ. Да самъ я свакадъ нѣгова благодѣянна признавао и мудро и употреблио; нѣговимъ благимъ намерама самномъ да самъ свакадъ драговолно одговарао; да самъ дарове нѣгове за благо света свакадъ ревностно и честно обраћао; да самъ на последку животъ мой текъ у полу богоугодно проводио, о! не би данасъ до овога ядногъ станя дошо; не би самъ одъ себе стрепио, не би се самъ себе гнушавао.

Велимиръ. (Узевши га за руку)

Ако признаешъ, да намъ е ово мученъ по заслуги послано, опомени се, добри мой бабо! да намъ то валя трпелливо сносити.

Вуча. (Уморено.)

Нема за мене спокойства на земљи: куд-
годъ погледимъ, одъ свуда ми се мученъ од-
зива. И тебе мой сине! кадъ погледимъ, осе-
ћамъ паклена мученя.

Велимиръ.

За што, за Бога бабо, чиме самъ я тебе
увредио?

Вуча. (Яростно.)

Заръ не видишь, диете, да самъ те мо-
имъ лакоумиємъ у робство бацио? не видишь
да самъ я убица твой? и ти јоштъ имашъ
толико милосрдия спрама мене? О! то е до-
вольно да ме порази.

Велимиръ. (Умиљато.)

Немой, сладки родителю, тако говорити;
ако е судбина тако хотела, да ти се я у не-
вольи нађемъ, я ћу то изъ любви према —

Вуча. (Пресече му речъ.)

Кое я нисамъ достоянъ.

Велимиръ. (Побуђено)

Родителю! сладко име, я би био недо-
стоянъ синъ кадъ не би драговољно съ то-
бомъ ову судбину делио. Мени не би тежко
било ово робство сносити, кадъ би само тебе
разположения и трпеливия видио. Молимъ те,

умири се: све се то може јоштъ на добро окренути.

Вуча. (У очајнију.)

Никада, о! никада нећу моћи овога судио у мени умирити. Избави ме одъ овога сине! па ћу ти срећанъ и у робству бити. — Кадъ би слободна предъ собомъ видио старога Топлицу, да му се поклонимъ и да иштемъ одъ нѣга опроштена, на ново би се родио.

Велимиръ.

Зашто се не би могла та желя испунити? едно писмо матери да пошлѣмо, у коме да јој препоручимо, да пусти Србе изъ тавнице, у станю ће бити теби задовољство да причини.

Вуча. (радошно.)

А можешъ ли то учинити? имашъ ли начина?

Велимиръ.

Ја ћу тражити начина; ја ћу ти ту желю испунити, само примири се, молимъ те, па у утѣшеню мужествено очекуй што ти премудрость и любовь Божия пошилъ.

Вуча. (У очзанију.)

Мой сине! ти тражишъ одъ мене, што ја нисамъ у станю учинити. Угуши ми овога мучителя у мени, па ћу блаженъ бити.

Велимиръ.

И то е даръ одъ Бога: онъ е тако наредило, а ми морамо трпѣти, па и у овој невољи славити га; отче! да буде воля твоя.

Вуча.

Ахъ! то ме башъ мучи, што не смемъ као недостоянъ нѣму да се обратимъ. Сине! молимъ те, погледай на мое невольнo станѣ, моли се ти за мене, не би ли се Богъ смиловао да ми станѣ олакша. (Навалисе као да оће да заспи.)

Велимиръ.

(Са сажаленѣмъ гледа отца, после погледи на небо са уздигнутимъ рукама, хотеѣисе Богу молити, и у томе позорѣ се промене у собу Кралѣвића Марка.)

ДРУГО ПОЯВЛЕНѢ.

Кралѣвићъ Марко самъ.

(Долази посеѣи писмо у руци, ѣутаюѣи ода и метне писмо на асталъ, цосле долази у предню часть позорѣа, говореѣи.)

Три сѣине звезде блистаю надъ животомъ людскимъ. Благо и нѣжно озараваю оне сваку мрачну стазу; известно спроводе насъ и крозъ најпрождрљивѣе лабиринте, и благо ономе, кои се нѣиовомъ руковоѣеню сасвимъ преда. Те се свезде зову вѣра, любовь и надежда. Ко ии за сапутнице на овомъ земальскомъ пу-

тованю избере, путуе мирно и тихо, и остае спреманъ башъ и онда, кадъ му се буря надъ главомъ гомила, и кадъ тавна ноћъ путь му покрива, коимъ одити има. Нѣговъ животъ нема оскудице у знаню и дражести, и нѣгова смртъ само е тихи прелазни санъ у больи светъ. — Вѣра, любовь и надежда! — (Ватрено.) О! будите и мое спроводнице у момъ земальскомъ путованю и озарите и поравните ми стазу, по којой овде у пра'у корачати имамъ; одржите ме, кадъ се у опасности нађемъ те да се не залюлямъ и не посрнемъ; посадите у саднику мога живота руже, коима ће се срдца мои сажителя радовати, и кадъ се мое очи заклопе, отворите моме духу изгледъ другога, савршениега бића. —

Оћу изъ пра' да подигнемъ очи мое къ вишемъ поредку ствари'; и ти срдце мое веруй у едино биће свию бића' па се повѣри руковођеню нѣговомъ. — Тврдо веруй срдце мое у свемогуђство истине и добродѣтели, уверено будући да га ништа ни на небу ни на земљи сасвимъ уништити неће. — Као и до сада, тако и одъ садъ оћу да имамъ повереня у мени самомъ. — Врстне и чудне силе Богъ е мени даровао и мене одъ свию створеня' видимога света одликовао. Само зависи одъ мое вољъ и кадъ оћу могу овомъ силомъ да починимъ чудеса, што е смртнومه учинити не могуће; я самъ у станю да се узвисимъ надъ людствомъ и онда кадъ се у бездѣлию изгу-

бимъ, па изъ презрителногъ створеня — само кадъ оѣу — удемъ се я у мудро, добродѣ- телно и уваженя достойно биѣ преобразити. Оѣу да веруемъ у ову силу и да ю употре- бимъ, па ѣе ми испати за рукомъ да и оно учинимъ могућнимъ што ми се немогућнимъ чини.

Овой моіой вери пружи приятельски руку и ти любви и буди моя постоянна верна са- путница на овомъ свету. У любви обвезана остани душо моя ономе, кои е самъ любовь, и коме я све благодарити имамъ што имамъ и што самъ. У любви одана остани душо моя истини и добродѣтели; нѣма се кланяй срд- це мое, и шта оне потраже да разпространимъ, да заштитимъ и да избавимъ, то да ми е до- бро дошло. Са истинимъ благоволенѣмъ оби- май срдце мое све, што се човекомъ зове. Оѣу радость у томе да налазимъ, кадъ томе люд- ству животъ олакшати и приятнимъ га учи- нити могу; кадъ га посаветовати, утѣшити и подпомоћи могу; кадъ му душевно и телесно благо узвисити па и онда кадъ заблуди, испра- вити га могу, или кадъ неприятельски спрама мене дише, да могу узбуѣенѣ освете у мени угушити, пѣму радо опростити и нѣга добро- чинствама обрадовати, и тако да могу као утѣ- шитель међу моимъ сажительима само добро учинити: то да буде моя цѣль, за коіомъ те- жимъ, то да буде моя найвећа радость на зе- мљи.

И ти утѣшаваюћа и ободраваюћа надеждо! придружи се вери и любви. Кадъ ми опасности прете, кадъ мутни облаци поднебие мое помраче, или кадъ ме беда и несрећа гони, нећу да клонемъ духомъ, но ћу да имамъ надежду, да ће бедно срдце мое избавленъ изъ опасности, кое ме угнѣтаваю, наћи. И кадъ е правда и правица, истина и добродѣтель, самосталность и слобода угнѣтена, о! нећу я очаявати у таковомъ времену обштегъ угнѣтеня и неволѣ; предъ душомъ моіомъ стои опоравляваюћа надежда болѣ и срећниие будућности, коя ю надъ напастима садашньости уздиже. После беде и неволѣ овога живота слѣдуе утѣха и тия радость, па кои се у мутнимъ данима надежди болѣи времена предае, не подиже здание на песку; онъ избавля свою бодрость и свою снагу за срећнию будућность. — (Хода мирно и замишлѣно, али спокойно. — Седне за асталъ, узме писмо и ясно чита.) —

„Богомъ брате, Кралѣвићу Марко! не губи ми Вуча Бенерала и моего сина Велимира; ишти Марко, што е теби драго.“ — (говори) Тако се я нисамъ у надежди преварио: у ономъ очаяня пуномъ дану, кадъ самъ разумео какве су неволѣ допала моя сва три побратима са старимъ поочимомъ? ево сада утѣхе, ево радости после они мутни дана. Тако любезни мои, скоро ћу я васъ видети кодъ мене. Еданъ одговоръ ђенераловици, па ето васъ у слободи. — (Узме артию и пише писмо. — У писаню по неку говори.)

Кралѣвић Марко.

Тако верна любо Вуче Бенерала! ми ћемо се лако намирити. То испуни, па ево ти Вуче Бенерала и твоега сина Велимира. — (Затвори писмо, адресира и звони.)

ТРЕЋЕ ПОЈАВЛЕНЋ.

Раданъ слуга и пређашњи.

Кралъвићъ Марко.

Диете! доведи ми тога мађарскогъ пошту књиго ношу.

Раданъ.

Одма господару. (Поклонисе и оде.)

ЧЕТВРТО ПОЈАВЛЕНЋ.

Кралъвићъ Марко самъ.

Да пустимъ Вучу Бенерала и нѣговога сина Велимира? а ние веровати. Оћу најпре да видимъ мое сужне у слободи и овде кодъ мене, па онда ћу и я ове да одпустимъ.

ПЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ, Поштоноша и преѣшнѣи.

Кралъвиѣ Марко.

Ево ти слуго (предавајући му писмо) ситна књига. То е одговоръ твојој госпођи ђенераловици. То јој предај, па јо одъ мене лепо поздрави.

Поштоноша.

Господару, Кралъвиѣу Марку! е ли мой господаръ, Вуча Бенералъ, у животу?

Кралъ. Марко.

Есте слуго. У животу, али у онаковомъ као што се и мой стари Топлица тамо у васъ налази.

Поштоноша.

Молимъ те, господару, Кралъвиѣу Марко! и любимъ ти скута, е ли и господаръ Велимиръ у животу?

Кралъ. Марко.

Есте башъ у онаковомъ као што се и моя три побратима тамо у васъ наоде. Ви есте преваромъ уватили тамо србске войводе, па их бацили на дно у тавницу, а ја самъ вашегъ Вучу

Бенерала и нѣговогъ сина Велимира уватио на мейдану, па као што ви тамо гостите сръбске войводе, тако и я даемъ гостбу вашемъ бѣнералу. Тако кажи твоіой госпои бѣнераловици. И кажи іой да ми роблѣ све у добромъ здравлю овамо оправи.

(Поштоноша поклони се и съ Раданомъ оде.)

ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Краль. Марко самъ.

И іоштъ има людій, кои не мисле на ону пословицу: „учини добро, не кай се; учини зло, надайсе.“ И ови Мађари, као да се нису надали, да ће ии зло за зло постићи. (Са значенѣмъ ясно) Люто се вараю люди, кои мисле, да се не може оно догодити, што се нѣима немогућнимъ бити види. —

СЕДМО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ и Кральв. Марко.

Крал. Марко.

Шта бешъ опетъ слуго?

Раданъ. (Люблѣи skutъ Кр. Марку)

Милость, господару, Кральвићу Марко!

Крал. Марко. (Зачуђено.)

ДостоинOME милости чинити, свакадъ в моя
желя била; али недостойни, кодъ мене мило-
сти да не траже. Говори.

Раданъ.

Светли господару! дванайстъ година на-
вршуе се како тебе верно служишъ.

Крал. Марко.

Есте слуго! дванайстъ година има, одъ
како самъ я теби поверенъ поклоню да се мо-
имъ слугомъ назвати можешъ, и дванайстъ го-
дина има, одъ како ти у моме дому за твою
услугу и пристойну награду уживашъ. Шта в
далъ?

Раданъ.

Хвала теби на милости, светли господару!

Крал. Марко.

Богу хвала на нѣговомъ дару.

Раданъ.

Ти си мене изъ пепела подиго и чести-
тимъ учинио; одъ пукога сиротана начинио си
ти да у моме Звезданцу нема имућниегъ и че-
ститиегъ одъ мене. Све што имамъ, ти си ми
дао и я немамъ речи, съ коима би у станю
био онай часъ благосилати, када си ме први
путъ у Звезданцу видио, изъ сиротинъ извео
и у твое дворе довео. Не таимъ твоя добро-
творства; признаемъ твою милость и молимъ те,

да ю твое верномъ слуги и унапредакъ не-
одречешъ.

Крал. Марко.

Излишне речи. Не разумемъ шта оѣнешъ
съ нѣма. Говори далъ просто и ясно. Шта
оѣнешъ?

Раданъ.

Милость, светли господару!

Крал. Марко.

Чудновато! да ниси какво зло учинио?

Раданъ.

Савестъ е моя чиста.

Крал. Марко.

Па онда какве милости тражишъ?

Раданъ.

Молимъ ти се господару — милости тра-
жимъ, да те не увредимъ. —

Крал. Марко.

Доста молбе; говори шта оѣнешъ?

Раданъ. (Затезаюћи се са стра'омъ.)

Имао самъ на дому јоштъ еднога брата,
кои е домаћинъ био и баштиномъ управљао.
Онъ ми е и стару майку надгледао. Ево већъ
година дана како ми е тај едини братъ умро.
После нѣга остало е шесторо деце неяки. Май-
ка ми е стара и ние кадра моимъ малимъ до-

бромъ управляти, а сна ми у томе ни мало вештине нема. Мое тециво безъ управе оће да пропадне; моя кућа оће да се угаси.

Крал. Марко.

А ти не дай да се твое добро упропашћуе.

Раданъ.

Хвала теби на милости, господару мой, то е желя моя, да се оно добро изъ твое милости стечено не упропасти; али ту желю не могу испунѣну видити ако самъ нисамъ онде да о томе порадимъ.

Крал. Марко.

И тако шта желишъ?

Раданъ.

У колико ми е жао господару! твой светли домъ оставити, у трлико ме дужность према оне сирочади тишти и сваки данъ кући позива. Я те молимъ и любимъ ти скута, задржи ме у милости твојој и изреци ти што да радимъ.

Крал. Марко.

Ако желишъ мене оставити и твоемъ Звезданцу повратитисе, добри Радане! твой е молба справедљива.

Раданъ. (Радостно.)

Ако съ тимъ нећу тебе увредити, господару?

Крал. Марко.

Нећешъ Радане! я љу ти желию испунити.
Само се до кои данъ претрпи.
(Обоица оду, а позорие се промене у собу ђенераловице..)

ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.

Ђенераловица и Велимировица.

(Прва седи кодъ астала замишлѣна и наслонѣна на руку,
друга стои кодъ нѣ снуждена.)

Ђенераловица.

И јоштъ га нема. (Устае и долази полако у преднѣ позорие). Нема данасъ верна слуге, нема данасъ пријатеља, кои би ти у невољи био.

Велимировица.

Далеко е Прилипъ, майко!

Ђенераловица. (Полако.)

Али мое јадно срдце не налази утоне изговора.— Поштоноша, скоротеча, треба да лети на крили ветра. И кадъ се мисли да е тамо, већъ да е овде. Овога самъ држала да ми е највернији слуга, па зато самъ нѣга и послала. Ја самъ држала да ће онъ полетити и побѣдителя стићи, нѣму књигу предати, па да онај ни до Прилипа доћи неће. (У туги полагамо на страни.) Тужне неизвѣстности! — Еј сине! сине! да

ли си ми јоштъ у животу? — Срнце се у мени следило; идемъ једна, као безъ ума створенъ. Ужасъ, стра', туга не да ми данути.

Велимировица.

Послушай ме майко! дай да шилъмо другогъ Поштоношу, или пусти мене, да я идемъ Кралъвићу Марку, да га молимъ и да га преклинъмъ, не би ли се умилоствио Марко, те пустио господара и мога и твога.

Ђенераловица.

То бити не може. (На страни.) Не смемъ далъ тужне речи ни просипати, да не узнемиримъ већма ову несрећницу. — (Јсно.) Јоштъ ћемо мало причекати, снао! ако данасъ Поштоноша не дође, да испратимо другога.

Велимировица.

Али за Бога майко! за што не би ми испратили и другога па и трећегъ Поштоношу? баръ да чуемо в ли роблъ у животу.

Ђенераловица. (Забунъно.)

Не знамъ ћерко. — И то можемо учинити.

Велимировица.

Садъ ћу я еднога да потражимъ. (У намери да изиђе, сусретне ю Поштоноша.)

ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Поштоноша и Преѣашњи.

(Поштоноша прашанъ, задуванъ доноси и предае писмо.)

Ђенераловица.

Где си слуго, ако Бога знадешъ?

Велимировица.

Говори есу ли у животу?

Поштоноша.

Есу; али у хрѣавоме.

Ђенераловица.

(Отвара писмо и чита ясно.)

„Верна любо Вуче Ђенерала! Пусти мене до три побратима, и подай имъ три товара блага. И пусти ми старога Топлицу, и подай му три товара блага, ерѣ е юнакѣ много дангубио; и дай мени три товара блага, што самъ мога мучио Шарина; иза тога ѣенераловице! Ето тамо Милоша одъ Поцера, па ви съвнѣме како угодите. — (Уздане) Оѣу Марко! — Хвала Богу.

Велимировица.

Хвала Богу.

Ђенераловица.

Све ѣу учинити за избавленъ мога единца.

Велимировица.

Еси ли видио мога господаре?

Поштоноша.

Нисамъ га видио.

Ђенераловица.

А е ли ти Кралъвићъ Марко јоштъ што казао?

Поштоноша.

Госпођо ђенералице! лепо те е поздравио и рече да ти кажемъ: ви сте преваромъ уватили тамо Србске войводе, па их бацили на дно у тавницу, а ја самъ вашегъ Вучу Ђенерала и нѣговогъ сина Велимира уватио на мейдану јуначкомъ, па као што ви тамо гостите Србске войводе, тако и ја даемъ гостбу вашемъ Ђенералу.

Ђенераловица.

На жалостъ саму е истину казао. — Али одъ куда онъ зна како су ови у тавници. Башъ се не да ништа сакрити. Добро, слуго.

(Поштоноша оде.)

ДЕСЕТО ПОЈВЛЕНЪ.

Пређашњи безъ Поштоноше.

Ђенераловица.

Сада брзо иди дете мое, узми одъ тавни-

це ключе, па одтвори проклету тавницу, и извади три войводе младе и са њима старога Топлицу, па њи води на танану кулу, донеси имъ вина и ракие и што има сваке ђаконие. Састарай се, добро да њи угостишъ, да не рече Марко како сте ви тамо Србе угостили, тако гостбу и ја Вучи даемъ. — Покажи имъ шта учини Марко, а ја ћу имъ да припремамъ благо и да издамъ колик' иште Марко.

Велимировица. (Весело.)

То ћу радо одма учинити, не би л' Богъ дао, да намъ Марко пусти наше роблѣ. (Оде.)

Ђенераловица. (Звони Слуга Уђе.)

Спремай слуго гостбу знамениту, да с' почасте Србске воеводе. Ја не жалимъ вина ни ракие, нити скупе врстне ђаконие. Све што има за ело и пиће, све најболѣ што се спремит' дае, изнесите данасъ на трапезу; нека Срби и еду и пию, нека пию, нека се веселе, те да би се мало понапили, што е било у забравъ дали.

(Слуга оде.)

ЄДАНАЙСТО ПОЈВЛЕНЋ.

Ђенераловица сама.

Што се текло у младимъ годинама, да се некадъ у старости нађе, то се данасъ за од-

купъ дати мора. Но хвала Марку на доброту и његовој, и опетъ е Марко срѣца милостивна; онъ не иште што се дати не може. — Уцена е доста знаменита, алъ љу дати све што иштешъ Марко; само ми пусти и поштеди моего единца и поштеди господара мога, да ии едномъ опетъ овде видимъ. — Биће блага, ако буде живота, а безъ тога на што ми и благо? — Чудновато е то благо на овомъ свету. Човекъ се мучи и печали на све стране, и све тежи да што више има, а у еданпутъ дође љаво па однесе све. — Доста пута мора човекъ да рекне: „како дошло, тако прошло.“ И ово наше благо, слабо е съ мукомъ стечено; са зноемъ стеченога слабо ће ту бити, па тако ће и да оде. Да ти е просто Марко, кадъ ти е Богъ дао и силе и снаге, ишти, скупляй блага одъ неразумни' люди', ти ћешъ и умети све то болъ употребити. — (Хоѣа замишљиво.)
Найвећа ми мука предстои, како љу Србске войводе, кои су толико мука претрпили, предусрести. О! кадъ би се зло лако заборавити могло? — Сирома стари Топлица, онъ ће најмучнији бити.

ДВАНАЙСТО ПОЈАВЛЕНЉ.

Давидъ тавничаръ и пређашња.

Давидъ тав. (Притворно.)

Госпођа Ђелераловице! овамо се чудо по двору чини.

Ђенераловица.

Какво чудо, Давиде?

Давидъ тавн.

Госпоя Велимировица одтвори одъ тавнице врата и испусти Србске войводе.

Ђенераловица. (Любопитно)

Есу ли сви у животу?

Давидъ тавн.

Есу. Стари Топлица много е изнемого; едва иде.

Ђенераловица.

(За себе.) Одржи га Боже, баръ докъ до куће свое дође. — (Јавно) А где су садъ Србске войводе?

Давидъ тавн.

Госпоя Велимировица изведе ѿ на танану кулу, па бербере хитре добавила; едни мию, други косу брию, а трећи имъ нокте сарезую.

Ђенераловица.

А шта чини моя сна Велимировица?

Давидъ тавн.

Она носи вино и ракию, па ѿ двори као господу люде. Све е тамо на ногама; све е тамо потрчало свакоякимъ ђаконияма, да угосте Србске воеводе.

Генераловица. (Озбиљно)

Тако оћу да се чини данасъ. Иди и ти, послужи слуго, ка' што служишъ свога господара.

Давидъ тави.

(За себе.) Ово е чудо невиђено. Ово су наши злотвори, па да и ја данасъ служимъ.—

(Јасно) Ти си вальда заборавила господој Генераловице, колико е катана' изсекао Кралъвићъ Марко? Ти си вальда заборавила господо, како е исподъ града крвь мађарска текла? Ја самъ Мађаръ, у мени крвь ври, кадъ погледимъ ове наше злотворе. Опрости ми, ја и дворити не могу.

Генераловица. (Јростно.)

Да си умукнуо, несрећно створенъ. Кадъ господој двори, слуга два пута мора. Ако се усудишъ едну противну проговорити, ти ћешъ на њиово место у тавницу доћи. Одма тамо да одлазишъ.

(Давидъ оде.)

ТРИНАЈСТО ПОЈВЛЕНЪ.

Генераловица сама.

Чудна е ова светина; никадъ іој угоди-ти не можешъ. Ето тај протакъ о момъ лебу

живи и опетъ мисли на освету, а не мисли о начину како да поврати свога господара. (Обильно са значенѣмъ.) Кога е Богъ одредио, да са простотомъ управля, мора имати стрплѣня; еръ сваки часъ долази у неприлику да се заборави и да добродѣтель погази. Да е лако угушити страсть, па злотвору опростити, не би то у добродѣтель спадало. Да е дао Богъ, да е мой господаръ имао добродѣтель предъ очима, не би сада допануо яда', нити би се толика крвь пролила. Но када е већъ учинѣно, сада треба гледати како да се предупреди веће зло, а догодивше се да се заборавности преда. — Тако то бива на свету, да нема зла, не би се добро толико уважавало.

ЧЕТРНАЙСТО ПОЯВЛЕНѢ.

Велимировица съ войводама и преѣашня.

Велимировица.

Мила майко! ево србски' воевода'.

(Войводе се кланяю и Бенераловица се њима кланя.)

Бенераловица.

Драги мои приятели! —

Милошъ одъ II. (Величествено)

Опрости госноя Бенераловице, ако смо ти у гостби додияли; еръ се позадуго позабависмо.

Бенераловица. (Снисходително.)

Ако сте икада молбу слабомоћне жене испунили, я васъ молимъ, испуните данасъ мою желию. Не мойте, а тако вамъ Бога, несрећну прошлостъ да напомнимъ, како би свако и најманъ огорченъ избегли. Несрећа е тако хотела, да се завадимо, а прилика е дошла, да се помиримо. Дайте прошлостъ да заборавимо и да гледамо како ћемо у пријатељству остати.

Ст. Топлица.

То е велика добродѣтель, која се текъ по времену постићи може.

Бенераловица.

Веруемъ ти, стари пријатељу! и опетъ те молимъ, да се са пониженъмъ моимъ задовољшицъ. Юначка е прва добродѣтель, у побѣди не гордитисе; ваша е цѣль постигнута, будите са побѣђенима милосрдни.

Косанчићъ И.

Остави времену, да заглади наша мучениа.

Топлица М.

Мелемомъ се ранна лечи.

Милошъ одъ П.

Кадъ престане болъ, на ранну се заборава.

Бенераловица (Са задовољствомъ).

Тако, добри войводо!

Ст. Толица.

Одъ насъ да е просто.

Бенераловица. (Радостно.)

Хвала ти старино! Богъ ти дао юштъ юначкога здравля. И опетъ васъ молимъ, у приятельству да се растанемо.

Милошъ одъ П.

То е даръ неба, кои обично неприятельство заменяюе.

Бенераловица. (Ласкаво.)

Вама е познато, приятели мои, шта е починао Кралъвиѣ Марко; вама е веѣ и то познато, шта е онъ, као побѣдитель, наредио. Све, што онъ иште, я испуњавамъ и даемъ, а тебе, войвода Милоше, по Богу брата, молимъ и преклинѣмъ, пустите ми мога господара, Вучу Бенерала, и моего сина Велимира.

Велимировица.

И я васъ молимъ, пустите их, ако Бога знате.

Милошъ одъ П.

Не бой ми се Бенераловице моя посестримо. Кадъ е мой побратимъ Марко на мене ослонио, да я съ тобомъ преговарати могу, а ти послушай ме: Прво, подай посестримо моя, што е побратимъ мой Марко наредио, еръ я нѣгову волю кварити не смемъ; а свръ тога друго, дай ми вранца Вуче Бенерала, што га

яше едномъ у години, када иде у Текию цркви; али га опреми, као што га Вуча спрема, да псиграмъ преко Немадиѣ; јоште треће, моя посестримо! да дашъ мени одъ злата каруце, и у њима дванаестъ вранаца, што њи преже Вуча Бенерале, када иде одъ Беча Ђесару, да однесу старога Топлицу, еръ е јунакъ у васъ изнемого; и чегврто, посестрима драга! дай ми рухо Вуче Бенерала, што га носи о васкресению, да обучемъ мовга Топлицу.

Бенераловица. (Са задовољствомъ.)

Све ти даемъ побратиме драги! све по реду, што си залскао.

Велимировица.

Само пустите намъ роблѣ, да не труне дуже у тавници.

Милошъ одъ II.

Стрпленѣ млада госпо! Тако би суђено, да и они познаду тавницу одъ Прилипа Марка, као што ми познадосмо тавницу Вуче Бенерала. — До васъ сада стои: ако сте ради, да њи што пре угледате, а ви насъ опремајте.

Ст. Топлица.

Ми ћемо да полазимо, еръ смо се наше отачбине зажелили.

Бенераловица.

И ја ћу да испунимъ сва ваша исканя.

Милошъ одъ П.

Ми смо довольни свега посестримо, и оћемо да полазимо; ми одосмо право низъ Дунаво, преко Саве, преко Шумадије, моме побри одъ Прилипа Марку.

Ђенераловица.

Да Богъ да са здрављемъ ербски витезови. Я вамъ даемъ јоштъ едно уздаръ; свакомъ одъ васъ по хиляду дуката, колико би текъ на вино било, до Прилипа Кралъвића Марка. — Поздравите побратима мога, побратима Кралъвића Марка.

(Сви одлазе.)

ПЕТНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

(Тавница Кралъвића Марка у Прилипу. Вуча седи на клупи наслонѣмъ, а кодъ нѣга стои Велимиръ.)

Вуча и Велимиръ.

Вуча.

Већъ ми ово станѣ ние тако несносно и стрпленѣ не одступа одъ мене. Само јоштъ едина савестъ што ме мучи.

Велимиръ. (На страни)

Хвала Богу.

Вуча.

Човекъ е чудновато створенъ, кое се на свашта навикнути може. Изъ онога изобилкя мога, изъ онога разкошнога живота ево ме у тавници мрачной, где при лебу и води живимъ, као да одъ постаня мога болъ живленъ нисамъ ни познавао. — Кажи ми сине! одъ куда ово спокойство у мени? (Скочи и иде у напредъ.)

Велимиръ.

То е даръ Божии. Богъ е утѣшитель сужни' и невольни'.

Вуча.

Тако е. (Брзо) Но заръ би мого — И опетъ — (полако) мал' се нисамъ заборадио. — О! како е невольно ставъ спасоносно за човека грешника, за човека порочногъ живота. Никада нисамъ то осетио тако као садъ. Садъ текъ разумемъ све. (Брзо) Видишъ сине! я самъ признао све мое грехове; я самъ се изъ дубльине душе мое покаяо, и ево садъ ми е лакше. (По лако) Юште само овога судию у мени не могу да умиримъ. — Ова тавница, ние више мени тежка, еръ е то награда по заслугама моима мени послата. И овога судию у мени, што ми гризе ердце, кадъ би юштъ умирити мого, дао би сво иманъ мое. О! кадъ би юштъ у станю био съ нъимъ располагати.

Велимиръ.

Милостивъ е Богъ.

Вуча.

Милостивъ е онима, кои милости нѣгове заслужую. Но како я смемъ на милость изгледати: (Умерено са значенѣмъ). Само ме една надежда тѣши, а та е, ако би се творацъ на мене смиловао, да на твою невиность погледи.

(Велимиръ гледа отца удивлѣнъ.)

Ти се дивишъ сине? (брзо) Дивишъ се, како самъ сада маленъ и справедливъ? О! да самъ ово чувство у моме достоинству осећао, не би ову неволю познао. — (Умерено са значенѣмъ.) „Благо ономъ, кои у туђемъ животу огледало нађе.“ Учи се сине! изъ мога живота човекомъ бити. Учи се праштати, па нећешъ опроштая тражити; буди милостивъ, па нећешъ и ти милости достоянъ бити; не тражи освете, па нећешъ освети подлећи. — Теби се мое речи не допадаю?

Велимиръ. (У забунѣ.)

Мени е чудновато —

Вуча.

Немой да ти е чудновато. Ово су речи несрећнога отца, кои жели да му синъ болѣи одъ нѣга буде. Я могу видети, а могу и не видети. Шта намъ предстои, то е тавнимъ покриваломъ одъ насъ сакривено. Но то ти кажемъ, запамти мое речи, и имай ѿ свакадъ предъ очима; имай ѿ место мене, место мога несрећногъ образа предъ собомъ. — То е све,

што ти могу дати, ако би ти Богъ избавлена подаро.

Велимиръ. (Зачуђено.)

Како то говоришъ, бабо!

Вуча.

Видишъ сине! кадъ би ме данасъ Кралъвићъ Марко предъ себе пустио, я би на колена предъ нѣга пао, я би га молио, да само теби невинноме слободу подаро, а мене по заслуги у тавници да задржи, да овде скончамъ; еръ би само тако олакшаня душа моя нашла.

Велимиръ.

Ако не би било другога спасения, я те не би никако оставио; я би кодъ тебе остао, да ти судбину олакшамъ.

Вуча.

Варашъ се диете: Моя би судбина олакшана била, кадъ би тебе у слободи видио. У самоћи я би утѣхе тражио; я би мое несређне путове живота испитивао, па би се пре съ Богомъ примирио, кадъ се са онима помирити не могу, кое самъ преваромъ у неволю бацио; кадъ се помирити не могу са онимъ людомъ, кое самъ неразумно на кланъ послао.

Велимиръ.

Ти си морао одбрану послати, кадъ ти в Кралъвићъ Марко на куђу дошао.

Вуча.

Башъ то самъ зло учинио. Камо среѣа да самъ онда мою погрешку увидио, па да самъ изишо предъ Кралѣвиѣа Марка и нѣму поми- реня руку пружио, не би ови' яда' допануо. Али то ние допустило мое лажно честолюбие, кое сада проклинѣмъ.

Велимиръ.

Ко би то и помислио, да ќе Кралѣвиѣъ Марко у станю бити онолику силу катана' на- ши' сатрти.

Вуча.

Сине! мени е требало помислити, да е не- правда на мојој страни, па да Богъ неће до- пустити да и опетъ неправда надвлада; дакле я самъ се хрѣавомъ излазку борбе надати мо- го. — Заслеплѣнъ богатствомъ, заслеплѣнъ снагомъ и достоинствомъ, я самъ се преварио, али истина и правда неумитнимъ токомъ тече,

Велимиръ.

У борби среѣа и случай суди.

Вуча.

Али праведна стваръ може и случай и среѣу да нађе, а неправедну стваръ несреѣа постићи мора. О! да е само мене несреѣа по- стигла, ни полъ яда мога, али я самъ несреѣу навуко и онима, кои ю никако заслужили ни- су. — О! бедне жене, шта сада раде? Кадъ би баръ о њима извѣстия добити могли!

Велимиръ.

За нѣи се не брѣни. Варадинъ в остао на миру и оне у Варадину. Ко ће у жене дирати?

Вуча. (Брзо у ярости.)

Но оне су видиле страшну невиђену битку; оне су видиле излазакъ битке; оне су видиле како насъ в Кралъвићъ Марко повезао и одвео, па у неизвѣстности оставше оне ће тужити, плакати и беданъ животъ проводити, а томе самъ свему само я и опетъ я кривъ.

Велимиръ.

И шта ће томе —

Вуча. (Пресече му речъ.)

Нећу о томе ништа да говоримъ. (Умерено) То ми не мой одказати, да я одъ тебе далъ видимъ. — Не знашъ ти диете, (озбиљно) како истинно признанъ полакъ терета олакшава.

Велимиръ.

То ти одъ срдца желимъ.

Вуча. (У очааию.)

Ако желишъ моме олакшаню што принети, а ти помози ми испитивати мое пороке, мое грехе, па буди мой судия.

Велимиръ.

Одъ тога ме поштеди, бабо!

Вуча. (Напрасито.)

О свирѣпи сине! едну малу желю нећешъ очаянномъ отцу да испунишъ? — (Лагано) Оста-ви ме на миру; (иде полако клупи и седа) я ћу самъ мое дѣло да продужимъ, ерѣ самъ већъ у по-ла на правоме путу, съ кога се свака сенка мога живота живо види. Оћу да гледамъ, оћу све да признамъ. — Но нашта све то у та-вници, кадъ одъ свега тога не могу употре-бленя да учинимъ? — Ху! опетъ една по-грешка, оскверњаваюћа ме мисао; — оћу ради олакшаня мога да чинимъ.

Велимиръ. (За себе.)

Околности се меняю, па и човекъ по нѣ-ма. Прилика прави найморалниегъ човека не-човекомъ, найсиромашниегъ богатимъ, богато-га сиромашомъ; одъ незнатнога ратоборца по-стае войсковођа, а одъ najveћегъ юнака бива малодушно створенѣ. И мой отацъ некадъ си-ланъ и бодаръ, еднимъ ударомъ прилике по-стаде малодушнимъ и слабомоћнимъ створенѣмъ; прерушисе изъ темеля, да на пређашнѣгъ чо-века и не личи. — Слушао самъ, да су ово слѣдства тирянства и зле савести. — Несре-ћно станѣ.

(Вуча единако седи замишлѣнъ, а Велимиръ окренувшице нѣму са удивленѣмъ гледа га и у томе чуе се ключаница тавничка да се отвара, долази тавничаръ носећи еданъ лебъ и у чбаници воде. Лебацъ меће на клупу, а чбаницу поредъ клупе.)

ШЕСТНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Райко тавничаръ и преѣашинъи.

Райко.

Ево вамъ опетъ леба и воде за данъ и ноћъ.

(Вуча се тргне, скочи на ноге и брзо дође Райку, а овај гледајући у парче леба, које се на клупи налази.)

Охо! па ви нисте ни јучеранъи лебъ поели?

Вуча.

По Богу брате! учини ми едну любовь, молимъ те.

Райко. (Ладно.)

Ако могу, оћу.

Вуча.

Кажу твоему господару, Краљвићу Марку, да га Вуча Бенералъ моли, да саслуша едну молбу нѣгову.

Райко.

Иштешъ одъ мене, што я не смемъ учинити.

Вуча.

Безъ сваке повреде дужности твое иштешъ одъ тебе едну малу услугу, па и ту нећешъ да ми испунишъ? Две три речи само да кажешъ твоему господару, то е све.

Райко.

И я то не смемъ учинити.

Вуча.

Зашто? Ё л' ти то забранѣно?

Райко.

Но стои ми у пропису дужности.

Вуча.

Па добаръ човече! Кадъ ти то ние забранѣно, зашто не би смео учинити?

Райко.

Я самъ тавничаръ и имамъ мою дужность; осимъ ове дужности не смемъ я на друго што ни мислити, а камо ли радити.

Вуча.

Чудновато.

Райко.

Са свимъ природно.

Вуча.

Смешъ ли ми донети еданъ листъ артие, да напишемъ ситну кнѣгу твоему господару?

Райко.

Осимъ леба и воде ништа ти друго не смемъ дати.

Вуча.

И заръ нема начина, да ми ову невинну желя испунишь?

Райко.

Не знамъ.

Велимиръ.

Како можешъ тако ладнокрванъ бити према
едномъ невольнику.

Райко.

По моме определеню.

Вуча. (Умилято.)

Побратиме! я те не наговарамъ на како-
во зло дѣло. Я те молимъ, ако ти нећешъ, или
ако ми не можешъ молбу испунити, а ти кажи
коме стариемъ одъ себе, да на молбу мою
дође, коме би желю мою предложити смео.
Оћешъ? молимъ те добри човече?

Райко.

Жао ми е што не разумете шта е дуж-
ность. У васъ мора бити да не знаю за ову
светиню? (Полази.)

Вуча.

Стани, молимъ те, побратиме!

Райко.

То би било противу мое дужности.

Вуча.

По Богу —

Райко.

Дужность и опеть само дужность мою

испуњавамъ. (Срдито.) Или сте ви заборавили, да я служимъ Кралъвиѣ Марка? (Оде заключаюћи тавницу.)

СЕДАМНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Преѣшнѣи безъ Райка.

Вуча. (Гледаюћи за нѣмъ.)

Чуданъ човече! (Озбиљно окренувши се публику.) Благо земљи, где овакови' званичника' има. — О! кадъ би сваки чисто само дужности званія свога испуњавао, а у туѣа и нѣму непринадлежеѣа дѣла не упуштао се, држава би државомъ била.

(Позоріе се меня у собу Кралъвиѣ Марка, Раданъ намешта столице, брише и проч.)

ОСАМНАЙСТО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ самъ.

Само да е све на свомъ месту уредно, како не би повода имао мой господаръ налютити се на мене. О! да ми е јоштъ то дочекати, да ме господаръ у доброй вољи одну-

сти; како би я срећанъ био. (Долази замишлѣнъ у предѣхъ позорие.) — То е іоштъ питанѣ, како ће то испасти. Боже! помози ми. — Прву самъ муку претрпио; али како ћу другу? — Я му морамъ казати за Ильку; е то му морамъ казати, еръ му то не би мило било, кадъ би се я неискреннимъ према нѣму показао. — Како ће онъ то примити? — Ако буде добре волѣ, може добро испасти; али ако му напоменемъ у несрећномъ часу, може цела моя надежда да пропадне. Ей Илько! Илько! іоштъ ћу я много муке да претримъ, докъ тебе добиемъ. Али ако Богъ да, да те добиемъ, нико срећни одъ мене. — Илько! да знашъ, како я тебе водемъ, ти се не би одъ мене укланяла. — (За себе) Петъ! ево га долази. (Опетъ спрема.)

ДЕВЕТНАЈСТО ПОЈВЛЕНѢ.

Кралѣвићъ Марко и преѣашни.

Крал. Марко.

Заръ іоштъ намешташъ Радане?

Раданъ.

Све е у реду, господару.

Крал. Марко.

Тако, мой Радане!

Раданъ. (За себе.)

Боже, садъ е у доброй воли. Оѣу ли смети напоменути му?

Крал. Марко. (Гледаюѣи Радана.)

Ти си нешто збунѣнъ Радане?

Раданъ. (За себе.)

Боже помози! Садъ ѣу среѣу да покушамъ. — (Ясно) Ёсамъ, господару! одъ некога времена у великой забуни.

Крал. Марко.

Дакле нисамъ се преварио. Я самъ познао, да ти нису све мисли на гомили.

Раданъ.

И заиста нису, господару!

Крал. Марко.

Ей, мой добри Радане! я те сажалуемъ.

Раданъ.

Твоя милость, светли господару, мени е помоѣъ.

Крал. Марко.

Я самъ ти обеѣао, да ѣу ти желю испунити.

Раданъ. (Полюби Кр. Марку скуть.)

Светли господару! молимъ те — благодаримъ ти —

Крал. Марко. (Гледи га.)

Шта е теби Радане?

Раданъ.

И я самъ се нашо у чуду, па —

Крал. Марко.

Безъ затезаня говори, шта ти е?

Раданъ.

Светли господару! изказао самъ ти бедно станъ мое кућне задруге, и ти си ми милостиво обећао, да ћешъ ме оной сиротинњи повратити. Ја самъ сгрешио, опрости ми, што ти јоштъ одну желю мою, која ме толико узнемирава, нисамъ исповедио.

Крал. Марко.

А то е? говори —

Раданъ.

Овде самъ познао едно девојче Крсмана Бабића —

Кралъвићъ Марко.

А — ха! — Ильку, е ли?

Раданъ.

Естего, сподару!

Крал. Марко.

Па, Радане?

Раданъ. (Застиђено.)

Е — па — —

Кралъвнѣтъ Марко.

Говори, говори слободно. Да се ниси на-
умно жениги?

— Раданъ. (Затезаюћи се.)

Кадъ би съ твоимъ одобренѣмъ било, мой
господару.

Крал. Марко.

Хмъ — хмъ. — (Смешеи се.) Добро, до-
бро, Радане! Да ти е просто.

(Раданъ притрчи и полюби skutъ.)

Ильку хвале, да е добра девойка. — Я
желимъ да среѣанъ будешъ.

Раданъ.

Хвала теби, светли господару! ти си из-
воръ среѣе мое.

Карл. Марко.

Радуюемъ се да изъ мога дома излазеи
среѣу налазишъ. И свагда ѣу се радовати кадъ
чуемъ, да мой Раданъ съ Илькомъ добро жи-
ви. — (Погледи на прозоръ.) Аха! ено мени го-
стию. — Иди, Радане, причекай ми госте, па
ѣемо после о твоимъ послу юштъ говорити.

(Раданъ оде.)

ДВАДЕСЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Краль. Марко самъ.

Овако верногъ, овако простосердачногъ и искренногъ слугу тежко е добити. И я ъу теби, мой Радане! да покажемъ како Марко уме твоє услуге уважавати. — (Гледа на прозоръ и говори.) Оно су одъ злата каруце и у њима дванајстъ вранаца. — Ко то може бити? — Кои ли е оно юнакъ на бесномъ и окиѣenomъ вранцу? — Богъ и душа мой побратимъ, Милошъ одъ Поцера; (смее се.) а оно; оно е Косанчиѣъ Иванъ и Топлица Миланъ. Ха! ха! ха! ха! Ево юнака изъ аџилула. — Данасъ се мени спрема данъ веселя. Побратими долазе изъ сужанства; враѣаю се изъ јада у животъ, и наше побратимство обновлявасе. Као данъ нашегъ препороѣеня данасъ ѣе се у момъ дому прославити.

(Иде на сусретъ, Стари Топлица у оделу Вуче Бенерала, Милошъ одъ Поцера, Топлица Миланъ и Косанчиѣъ Иванъ долазе; по реду грле се и любе.)

ДВАДЕСЕТЪ ПРВО ПОЯВЛЕНЪ.

Стари Топлица, Милошъ одъ Поцера, Косанчиѣъ Иванъ, Топлица Миланъ и преѣашњи.

Ст. Топлица.

Кралъвиѣу! ево твога робля.

Крал. Марко.

Добро сте ми дошли, драги мои и любезни.

Милошъ одъ И.

Побратиме! роблѣ, кое си ти изкупио, кланя се избавителю своме.

Крал. Марко.

Прођи се тога, побро. Хвала Богу, да се опетъ видимо.

Ст. Тонлица.

Хвала Богу, па хвала и теби, Кралъвићу! Да тебе не би, ми би ти у проклетой тавници изтрунули.

Тонлица М.

Што смо се у животъ повратили, то теби само, побратиме, благодарити имамо.

Косанчићъ И.

Заповедай съ нама, побратиме! ерѣ на то право имашъ.

Крал. Марко.

Кадъ тако оѣете, а ви чуйте мою заповестъ: я самъ и до садъ осеѣао любовь къ вама, па изъ любви самъ и пошо, да васъ избавимъ. И што ми е Богъ у помоћи био, те васъ сада опетъ кодъ мене видимъ, осеѣамъ, као да се оно чувство наше братинске любви удвоило. Богъ би дао, да се ова любовь међу нама одржи, па у

любови еданъ другога да чувамо, а у слоги отачбину да бранимо. Чуйте! отачбина е нашъ образъ. „Рука руку пере, а образъ и обадве.“ Я самъ мени само побратиме избавио, съ коима ъу радость и жалость овога живота делити; али отачбини повратио самъ юнаке, кое оно за одбрану потребуе. И я се радуемъ, да самъ отачбини ову услугу у станю био указати.

Ст. Топлица.

Я самъ веѣъ остарио и изнемого, а ви, децо чуйте, на што васъ вашъ избавитель наменюе.

Милошъ одъ II.

Ми смо нашъ животъ одъ нашега поста-
ня отачбини посветили. Милой отачбини служи-
ти и Србство бранити, то е наше опредѣленѣ.

Сви у гласъ.

Отачбину и србство свакадъ и ва вѣкѣ.

Крал. Марко.

Тако, браћо! Овай одзивъ нека остане као свети залогъ наше любви; овай одзивъ нека свака србиня своме чеду улие, да га као светию у прсима негуе. Србство! јдно Србство! ние више оно, што е некадъ било. Оно потребуе руку', снажни' руку', те да се опетъ узвиси.

Ст. Топлица.

Одбрано моя, дични Кралѣвићу! Благо роду,

кой те има, и отачбини, коя се поносити може
таковимъ юнакомъ.

Крал. Марко.

Опростите, браћо! опрости стриче! Я самъ
се заборадио. Мое мисли навикнуге на сваки-
дашня размишляваня и обузете слутняма, узе-
ше правацъ, кои нашемъ састанку не прили-
чи. Я самъ желио данасъ съ вама у любви
и веселю провести, еръ е ово данъ нашегъ
юначкогъ састанка. Тако, браћо, будите весе-
ли и заборавете на све досадашнѣ ваше не-
волѣ. — (Звони. Раданъ уђе.)

Радане! нареди, да се господска часть
спрема. Кажи да ће се данасъ кодъ мене удво-
ено веселѣ да чини.

(Раданъ оде.)

Опрости чича Топлица, моіой неучтивости.
Молимъ те, седи; седи мой красни чича! хва-
ла Богу, кадъ те опетъ видимъ.

Ст. Топлица.

(Седа) Хвала Богу! да, хвала Богу, синов-
че, и опетъ хвала Богу, па хвала и теби.

Крал. Марко.

Како си чича са здравлѣмъ?

Ст. Топлица.

Како самъ био, хвала Богу, садъ самъ до-
бро. Чисто самъ ти оживио, одъ како се о-
прости' проклете тавнице.

Косачићъ И.

Е какви' смо ти јада' допанули, да си насъ
видио, побратиме, би се ситъ нашлакао.

Милошъ одъ И.

Или насмејо.

Крал. Марко.

Ништа, ништа. Ние болъ ни Вучи кодъ
мене. (Погледи у Старога Топлицу.) О! како ти лепо
доликуе то руво, стриче! где си то набавио.

Ст. Топлица.

Ето синовче! то ме е посинакъ Милошъ
навитио. Не знамъ одъ куда му паде на па-
метъ, па заиска одъ ђенераловице руво Вуче
ђенерала, што га носи о вазкресению, и она
му га даде, а онъ нъиме ето мене навити,
да ми се сада смеешъ.

Крал. Марко. (Смешећи се).

Не, не, стриче! истину ти кажемъ, руво
ми се допада. Е, а ти ћешъ опростити, ако
ти се мало и насмеемъ. Ђете заиста лепо руво;
лепо. У здравлю га носио, стриче. Хе! хе! хе!
хе! (Смее се.)

Ст. Топлица.

Съ вама вино пиюћи.

Свѣ.

Да Богъ да.

Крал. Марко.

Да|Богъ да, стриче! Е, то ми е мило. Башъ си се добро сетио побратиме Милоше! — Хе! хе! хе! хе! (Смее се.) Знашъ, шта ъу те моли-ти, стриче?

Ст. Топлица.

Да чуемъ.

Крал. Марко.

Кадъ годъ мени идешъ, да ми у томъ ру-ву дођешъ.

Ст. Топлица.

А што ти не би за любовь и ту желю испунио. Кадъ си ти —

Крал. Марко.

Не далъ, стриче! полако. — Ёси ли се ти стриче довево на златнимъ каруцама.

Ст. Топлица.

Я, мой синовче! не би ми ни на паметъ пало, него опетъ овай несташко (показуе на Милоша одъ Поцера) заиска за себе вранца Вуче ђенерала, што га яше едномъ у години, када иде у Текию цркви, и она му га опреми, како га Вуча спремаше.

Крал. Марко.

Ё ли то тай вранацъ, што си на нѣму дояшио.

Милошъ одъ П.

Есте!

Крал. Марко.

Добаръ вранацъ. Да ти е користанъ. То ти е накнада, што си у тавници изштетио.

Милошъ одъ П.

Хвала ти, побратиме! я самъ учинио погодбу по твојој поруци.

Крал. Марко.

Врло добро.

Ст. Топлица.

Башъ самъ ти, синовче! у тавници много изнемого, и докъ се не би поодморио, не би се мого на путъ кренути. Али мой посинакъ Милошъ заиска одъ ђенераловице одъ злата каруце, и у њима дванајстъ вранаца, што њи преже Вуча, када иде одъ Беча ђесару, па она и то даде, те ме стара и изнемогла довезоше.

Милошъ одъ П.

Ти си, стриче! понајвише мука' у тавници поднео; за тебе стара и изнемогла и есу каруце, па кадъ су за тебе наменѣне, нека твоје и буду. Повези се у њима у здравлю. Кадъ ми пођешъ на веселѣ и на славу, стриче! у њима ми дођи.

Ст. Топлица.

Хвала теби, мой синовче, Кралѣвићу Мар-

ко! заръ е мало мени три товара блага у на-
кнаду за тавницу влету? Кралъвићу! за тебе,
као побѣдителя и нашегъ избавителя, прилич-
ние су одъ злата каруце, и у њима дванајстъ
вранаца.

Крал. Марко.

Е ли на мени право пресудити?

Милошъ одъ П.

Само твоя се слуша.

Ст. Топлица.

На теби.

Косанчићъ И.

Ни на комъ другомъ.

Топлица М.

Кадъ избавитель говори, избављени мораю
само слушати.

Крал. Марко.

Стриче! каруце су твое и у њима два-
најстъ вранаца.

Ст. Топлица.

Хвала ти синовче.

Остали сви.

Хвала ти побратиме.

Милошъ одъ П.

Садъ да —

Крал. Марко.

Ништа далъ: То е свршено. — Садъ ми кажите, како сте путовали?

Ст. Топлица.

Е, путовати е лако било. Добро намъ е у путу било. — Ха! да грдни' смо ти мука' допанули, мой Кралъвићу! Не смемъ ни помислити.

Крал. Марко.

Али како си ти естриче Вучи у руке допануо?

Ст. Топлица.

И ја не знамъ, како. Ја одо' на границу, па замето' съ катанама кавгу. Они ме позваше на мейданъ и ја излази имъ два пута, те поарчи неколико катана'. Бадъ ме трећи путъ изазваше, ја имъ извиђо', а они нагоше бегати. Ја се натура' за њима, а они ме у шуму заведоше; те изъ шуме бацише на ме вдечину, па ме заедно съ моимъ лабудомъ уватише и оборише. Ђдечина ме о лабуда стеже, да се не мого' изколебати; на то катане се склепташе, мене жива уватише, свезаше и у Варадинъ Вучи одведоше; а онъ ме баци на дно у тавницу. Мало време што проведе' онде, превари ме проклети Давидъ тавничаръ, те ја написа' посланицу сину Милану, како да дође да ме избави, а онъ дође и доведе оба побратима своя у Вучине

замке, и тако тим и заедно процвилисмо у Вучиной тавници.

Крал. Марко.

Айде теби се, стриче, и не чудимъ, али како ви да се преварите? Не могу се доста теби да начудимъ, побратиме Милоше.

Милошъ одъ П.

И самъ се не могу да начудимъ. Шта би, би; кадъ се само яда' избависмо. — Е, кадъ угледасмо бела света, башъ канда се на ново родисмо. Садъ текъ знадемъ, шта е слободанъ човекъ на свету.

Крал. Марко.

Не мойте ни да мислите више на то. — Како васъ е моя посестрима ђенераловица испратила?

Милошъ одъ П.

Млада Велимирсвица лепо насъ е почастила и ђенераловица насъ е приятельски испратила. Даде теби три товара блага; даде нама три товара блага, па и чичи три товара блага, а преко свегаюштъ свакоме по хиляду дуката, што смо вина до Прилипа пили. Лепоте е посестрима поздравила, да јој пустишъ Вучу ђенерала и нѣгова сина Велимира. А заръ ђе Богъ дати да су у животу?

Крал. Марко.

Кадъ е тако моя посестрима учинила, одъ

Бога іой здравлѣ, и я ѣу іой желю испунити.
(Звони, Раданъ долази).

ДВАДЕСЕТЪ ДРУГО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ, и преѣашниъ.

Крал. Марко.

Мой верни Радане! еси ли све наредио?

Раданъ.

Све е нареѣено, светли господару!

Крал. Марко.

Неѣе бити све нареѣено, мой Радане! но ме послушай, што ѣу да ти кажемъ. Я самъ ти казао, да ѣе се кодъ мене данасъ удвоено веселѣ држати, али ѣе да буде утроено, па оѣу то да ти обяснимъ: Прво е веселѣ, што су ми три моя побратима са чичомъ Топлицомъ у здравлю дошли; а друго е веселѣ, што оѣу тебе да усреѣимъ. Одма нареди, да се за твою сватбу спрема. Ове госте задржавамъ за твоє веселѣ. Еданъ товаръ блага, одъ онога што е мени побратимъ Милошъ изъ Варадина донео, даемъ теби у миразъ узъ Ильку. Ти си мене верно послужио, и я оѣу тебе да наградимъ.

(Раданъ падне на колена и кр. Марка у ноге люби.)

Робско пониженъ небу.

(Раданъ устае.)

Благодарность само се дѣломъ показати
дае.

Милошъ одъ II.

Е, да е срећно.

Ст. Топлица.

Богъ те наградио, синовче!

Косанчићъ II.

Хвала ти, побратиме!

Топлица М.

Срећно ти весель, Радане! — Што си се
окаменио?

Крал. Марко.

Сутра сватба Радане! иди садъ, па што
треба спремай.

(Раданъ оће да пође.)

Чувшъ Радане! пошљи ми овамо Райка
тавничара.

Милошъ одъ II.

То ће, ако Богъ да и треће весель бити.

Крал. Марко.

Да се съ Мађарима помиримо.

(Раданъ оде.)

ДВАДЕСЕТЪ ТРЕЋЕ ПОЯВЛЕНЪ.

Преѣшши безъ Рајана

Крал. Марко.

Добро дѣло, найвеће задовольство причи-
нява човеку.

Милошъ одъ П.

То се ти найвнше задоволявати можешъ.

Крал. Марко.

Не свагда. Видите браћо! како земљдѣ-
лаць сее. Онъ баца семе на срећу, на кудъ
кое падне, онако му и плода донесе. Заръ му
свако семе на плодну землю падне? — Кадъ
би човекъ одъ свакога свогъ добротинства
тражио признателности, скоро би престао люд-
ма добротинства указивати. Я осећамъ задо-
вольство, што самъ добро дѣло учинио, а есамъ
ли погодио то указати плодоносномъ и благо-
дарномъ срдцу, то я не испитуемъ. Сръ када
би то чинио, я би се брзо озлодио, да би мо-
рао човекомрзцемъ постати. Я не одричемъ то,
да е и мени мило, када видимъ, да е мое до-
бротинство наишло на човека, кодъ кога оно
напредуе; да самъ достойномъ и благодарномъ
човеку помого; но и опетъ када се прева-

римъ, я одъ мога предузетогъ правца не од-
ступамъ. Я сеемъ, а на плодъ се не обзиремъ.

Ст. Тонлица.

Кралъвићу! добродѣтелно срдце твое оста'
ће у србству за образацъ.

Кр. Марко.

А шта ће му то помоћи, кадъ му нестане
славе рода?

Милошъ одъ П.

Време славу доноси, време и односи.

Кр. Марко.

Богъ е србству Душана дао, а у Душа-
ну славу. Како е србство изгубило Душана,
дошло му е време да и славу изгуби. Заръ
не видишъ, шта се ради? — Али да — ти
си неко време проспавао, те си се одморио.
О! како е срећанъ човекъ, кадъ не види раз-
доръ рода свогъ.

ДВАДЕСЕТЪ ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ слуга, и пређашњи.

Кр. Марко.

Шта е Радане?

Раданъ.

Тавничаръ е овде,

Крал. Марко.

Нека дође.

(Раданъ пушта тавничара.)

ДВАДЕСЕТЪ ПЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Райко и преѣшнѣи.

Крал. Марко!

Како е Вуча ђенералъ и нѣговъ синъ Велимиръ.

Райко.

Добро су.

Крал. Марко.

Садъ да идешъ, да ии пустишъ у слободу и овамо да ии доведешъ. Ёси ли ме разумео?

Райко.

Ёсамъ, светли господару!

Крал. Марко.

Радане! и то ће данасъ па и сутра наши гости бити.

(Райко и Раданъ одлазе.)

ДВАДЕСЕТЪ ШЕСТО ПОЯВЛЕНЪ.**Пређашњи безъ Радана и Райка.****Милошъ одъ П.**

Сирома Вуча, башъ се ние томе надао, да
ће познати тавницу Кралъвића Марка.

Крал. Марко.

Юнакъ безъ памети свакадъ се злу на-
дати мора.

Милошъ одъ П.**Као и ми.****Крал. Марко.**

Кадъ ти тако велишъ и я одобравамъ;
еръ ви, да сте само мало више размишлявали,
не би васъ мого Вуча уловити.

Ст. Топлица.

Тако е. Башъ е тако. Томе е мов лако-
умие криво.

Кр. Марко.**Ти то велишъ, стриче!****Ст. Топлица.****Признати яаля.****Милошъ одъ П.****Тако е; нема се кудъ.**

Топл. Милашъ.

Лакоумие, ништа друго.

Косанчићъ Иванъ.

Несмисленость, реците. Будаластие што нисмо могли учинити.

Кр. Марко.

Тако вамъ суђено беше тимъ путемъ до усаветованя доћи. Не би се ви другчие могли усаветовати, да нисте црнимъ ядомъ до тогъ убђђеня дошли, да све, што човекъ предузети намерава, добро найпре расуди, па онда дѣлу да приступа; али ипакъ и на излазакъ дѣла добро да мотри; еръ знашъ шта веле: „Конацъ дѣло краси.“

Ст. Тонлица.

А нашъ би конацъ яданъ био, да тебе Богъ не донесе.

Кр. Марко.

И я би вашимъ трагомъ проћи мого, да самъ ушо у градъ. — Човекъ одъ мейдана, тражи полъ за мейданъ, а не иде у теснацъ, где га свака шуша може салетити.

Милошъ одъ II.

Па кадъ си, побратиме, све катане отсеко, што не уђе у градъ? ти би насъ одма ослободити мого.

Кр. Марко.

То би значило ући у замку. — Кадъ самъ я уватио Вучу и нѣговогъ сина, я самъ знао, да ће мене ђенераловица да моли, да іој пустимъ роблѣ, па што би іој я ишо у градъ? Кадъ то могу изъ Прилипа да учинимъ.

Милошъ одъ П.

Али си мого одма и градъ заузети.

Кр. Марко.

Заръ да се завадимъ съ Мађарима? Заръ не видите, како съ едне стране навалюю Турци, па іоштъ съ друге да навале и Мађари на насъ? — Ние време заметати кавге. Ви сте заборавили да в Србия единство изгубила; да се Србство изъ темеля потресло; да в разкомадано, па да ће насъ овако у неслоги наставше сваки злотворъ покорити. — Браћо! станѣ в наше жалостно.

Ст. Тонлица.

То ми сви видимо.

Кр. Марко.

То ми сви видимо и опетъ нећемо у гомилу. Али на несрећу, тако се сплело, да намъ не да наше честолюбие у гомилу. — Видимъ црну неправду, што мой отаць чини, али ми в отаць; на отца руку дићи, не могу.

Ст. Тонлица.

А шта се зна чинити? да ние онъ угра —

био царство, то би други учинио. И кадъ нема Уроша, на коме е царство остануло, садъ ми е све едно: нека влада ко годъ оће.

Милошъ одъ II.

Ние тако стриче! Јдна е то држава, где сме радити ко шта оће. Кадъ е већъ Уроша нестало и кадъ е съ друге стране краљ Вукашинъ завладао, треба сви да га признамо за владетеля, па да га слушамо, а не као вуци да раздиремо на све стране. Или, ако то и не чинимо, да се немарни према обштемъ станю показуемо. Шта ће то рећи, нека влада ко оће? Ј нећу да влада ко оће, него нека влада онај, кон се у томе затеко.

Кр. Марко. (Жестоко.)

Тако би се могло рећи, да е мой отацъ уреднимъ путемъ и у недостатку наслѣдника до круне дошо; али „отето проклето.“ Онъ е неправеднимъ и кривимъ начиномъ круну уграбио и ја се таковомъ владетелю кланяти не могу, еръ се боимъ, да и мене клетва не постигне. — Много се одъ владетеля иште, а ја све то у моме отцу не налазимъ. Найвеће добродѣтели владетеля кресе: справедливость, правичность, милосрдие, благость, а одъ тога у мога отца ни еднога нема. Ахъ! па шта можешъ одъ таковогъ владетеля очекивати? — (Лагано.) Оставимо то судбини и будућности. Доста о томе; овакови разговоръ не

удешава наше склоности за данашњѣ и су-
трашњѣ веселѣ. Допустите, да васъ я; као
домаћинѣ, одвратити могу одъ ови' мисли', коѣ
су у ставю нашъ састанакъ само огорчити.
И да би се поболѣ развеселили, оѣмо данасъ
повише вина да пиемо. Знайте браћо! да вашъ
побратимъ Марко само виномъ разтеруе мут-
не мисли.

Ст. Топлица.

Све ће то време залечити, време и срећа
ювачка. — Јоштъ ви не познаете ову свети-
ну. Видите ову простоту, та никада ние бо-
ля била, нити ће икада бити. Простота, што
данасъ одобрава, сутра опорочава, а често се
данасъ ономъ идолу кланя, кога е юче плю-
вала. — Ако краля Вукашина само мало сре-
ћа послужи, да прву битку добие, Србство ће
на све заборавити. Кланя ће се нѣму Србинѣ,
као што се и силномъ Душану кланяо.

Милошъ одъ II.

Тако, стриче! тако. Само мало среће дай
Боже!

Ст. Топлица.

Али и мира, слоге и любви.

Крал. Марко.

Дай Боже! и мира, слоге и любви, да про-
ведемо баръ јоштъ кои данъ у задовољству,
еръ в предъ нама мутна будућностъ.

Ст. Топлица.

Море, децо, окайтесе мутне будућности. После зиме иде пролеће; после мутне и суморне ноћи указуесе ведра и сјајна зора. Доста самъ я мутни' времена' у момъ животу проживио, па ево ме, Богу хвала, жива. Куда ћете горе, него што ми е у Варадину било? већъ нисамъ имао надежде, да ћу се они' јада' избавити, па ето како се то окрену. Све е то у Божіој руци. Све се то може окренути на бољъ, него што би ми и пожелили.

Крал. Марко.

Али и на горе.

Ст. Топлица.

Синовче, немой све о злу слутити и говорити; реци едномъ „добро, ако Богъ да, и бољмъ се надамо.“

ДВАДЕСЕТЪ ЧЕТВРТО ПОЯВЛЕНЪ.

Райко и пређашњи.

Райко.

Светли господару! довео самъ Вучу ђенерала и нѣговогъ сина Велимира.

Кр. Марко.

Пусти ии овамо.

(Райко оде.)

Кадъ е васъ ђенераловица угостила, и
я оѳу Вучу да угостимъ.

ДВАДЕСЕТЪ ОСМО ПОЯВЛЕНЪ.

Вуча ђенералъ, нѣговъ синъ Велимиръ и
преѳашини.

Крал. Марко.

Здравъ да си ми Вуча ђенерале! (срукусе съ
нѣимъ) и ти неѳаче, Велимире.

Вуча.

Одъ Бога ти здравлѣ, кралѣвиѳу Марко!

Крал. Марко.

Ако смо се едномъ завадили, време до-
ѳе, да се данасъ помиримо. Ово е овде стари
Топлица, кога си ти уловио и у тавницу ба-
цио, па узъ нѣга и ова три побратима моя.
Нѣино робство побудило е мене на освету и
до тога довело, да си и ти мою тавницу у
Прилипу познати морао. Твоя люба мене е по-
братила и молила, да те заедно са синомъ
пустимъ. И кадъ е она ово роблѣ одпустила

и обдарила, а мога чичу овако накитила, и
я оћу да јој се одужимъ: я васъ обоицу да-
насъ пуштамъ и у любовь примамъ. Одъ да-
насъ нисте више мое роблѣ, но сте мили гос-
ти мои за три дана. Докъ се мало опоравите
и на прошлость заборавите, и докъ се овако
у друштву болѣ познамо, па место кавге и
омразе докъ приятельство утврдимо, онда мо-
жете слободно Варадину поћи.

Вуча.

Я самъ ти у рукама, кралѣвићу! можешъ
чинити, шта оћешъ.

Крал. Марко.

Я оћу любви и приятельства.

Вуча.

Хвала теби на милости, кралѣвићу Марко.
— Ако оћемо право да речемо, истина е, да
е Топлица заподео кавгу, али и то е истина,
да самъ я погрешно, што самъ уместно и веш-
то најпре нѣга па после и ова три юнака
преваромъ уловио. Я исповедамъ погрешку мою,
али и ти, кралѣвићу, признай, да одъ твои ни
еданъ ние изгинуо, а ти си мени све катане
изштетио.

Крал. Марко.

Тако е, Вуча ђенерале! но то е опетъ
твојомъ кривицомъ учинѣно; я кадъ дођо' подъ
Варадинъ, я нисамъ на тебе нападао, но самъ

чекао мирно не били ти хотео преговарати. Ти се ниси хотео у преговоре упуштати, него си изводио катане на мене, да ме као зверку уловишъ. Шта е мени друго остало, него бранити се юначки. Я да нисамъ катане изсеко, изсекли би они мене.

Вуча.

Кралъвићу! срећа е на твојој страни, па и правда и побѣда. Я ти се кланямъ.

Милошъ одъ Ц.

И ми сви съ тобомъ.

Остали.

И ми сви.

Ст. Топлица.

Ти си мене Вуча ђенерале добро намучио; но кадъ е Богъ дао, те ме кралъвићъ избави изъ твога Варадина, я на оне муке заборавамъ. Ево ти рука моя, я ти праштамъ. (рукую се.)

Вуча.

Опрости, юначе, я те молимъ.

Ст. Топлица.

Да ти е просто.

Милошъ одъ Ц.

Проста да ти е мука моя, Вуча ђенерале! одсадъ да смо приятелѣи (рукую се).

Вуча.

Заборавлямъ на све, кадъ ми руке поми-
рения пружате.

Топлица М.

Мени си найвећу неправду учинио, што
си ми посланицу отца мога преваромъ подмет-
нуо, те я ову браћу на зло навуко'. Но за
любовъ побратима, кралъвнића Марка, просто ти
било, Вуча ђенерале. (Рукуе се)

Вуча.

Ево ти залога любви и пријельства.

Косанчићъ И.

Што в било заборавлямъ; место кавге ево
ти знакъ любви и пријельства (рукуе се).

Вуча.

То исто и одъ мене прми юначе, Косан-
чићъ Иване!

Крал. Марко

Миръ, любовь и пријельство међу Ср-
бима и Мађарима дай Боже да се укорени од-
садъ па на вѣкъ.

Вуча.

Дай Боже да то одушевленъ одъ отца
на сина прелази и никада да се не поколеба.

С в и.

Миръ, любовь и пријельство.

К р. Марко.

Оди и ти млади мађару, оди и ти у наше коло. (Рукуе се съ њимъ)

Велимиръ.

Я ва срећу примамаъ.

(Остали рукую се съ Велимиромъ говорећи)

Миръ, любовь и приятьельство.

ДВАДЕСЕТЪ ДЕВЕТО ПОЯВЛЕНЪ.

Раданъ, и пређашњи.

Раданъ.

Светли господару! по заповести твоіой трапеза е за госте приуготовлѣна.

К р. Марко.

Тамо ћемо миръ, любовь и приятьельство међу Србима и Мађарима руменикомъ да утврдимо. — Чуешъ верни мой Радане! ради увеличаня нашегъ данашнѣгъ веселя узми други товаръ блага и раздели сиротинѣи, да се весели; трећи товаръ раздай калуђерима, да се моле Богу истиноме а за здравлѣ Срба и Мађара.

(Узме Вучу за руку а съ друге стране старога Топлицу и ови остаю у средини, остали ватајосе до њи то съ леве то съ десне стране.)

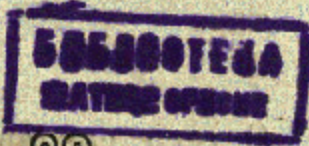
Крал. Марко.

Ти, свемогућий! погледай съ неба на насъ,
па утврди међу нама и народомъ нашимъ миръ
и любовь, слогу и пријатељство.

С в и.

Миръ и любовь, слогу и пријатељство.

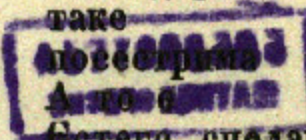
(Край.)

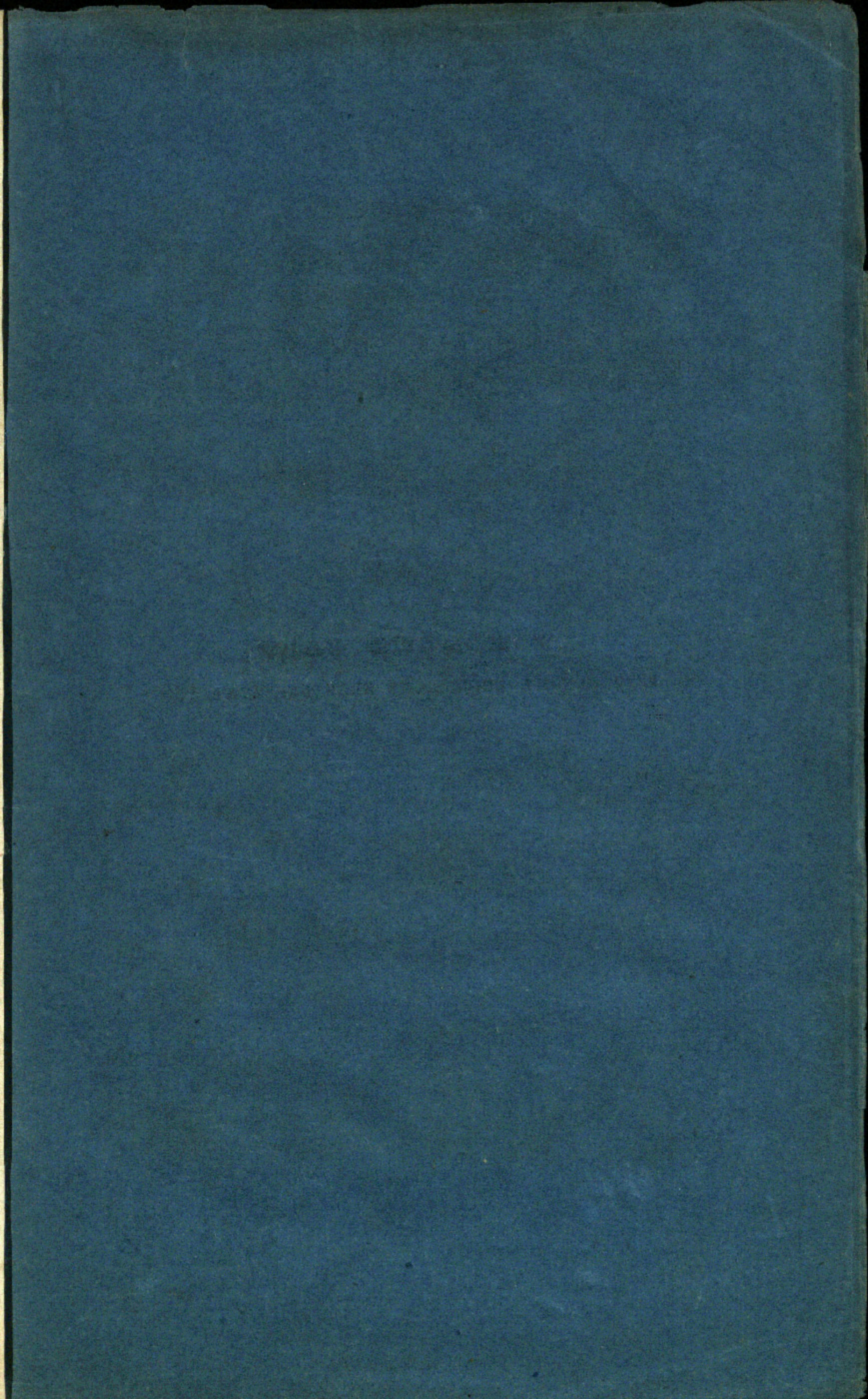

(Тамъ въдъ въ дѣлѣ а съ дѣлѣ стѣна стѣна Голъ
и онъ стѣна у стѣна стѣна стѣна до нѣн
то стѣна то стѣна стѣна)

ПОГРЕШКЕ.

Страна, вѣста,	погрешно,	исправно.
12. 4.	съ тиме	тиме
29. 17.	Поштоноши	Поштоноши.
39. 17.	о тсме	о томе
41. 19.	дотла	дошла.
43. 10.	Поштоношт	Поштоношу
47. 4.	пуста	густа
52. 10.	и	и
59. 19.	незна	не зна.
60. 2.	прочтали	прочтали.
72. 8.	восело	весело.
78. 4.	стзоритель	створитель.
107. 7.	зе	за
108. 19.	свиа'	свию'
109. 2.	скоче	сочи.
118. 9.	на Марко	та Марко.
139. 2.	господаре	господара.
140. 6.	таке	таку.
147. 8.	посестримо	посестримо
161. 15.	А та е.	А та е.
— 21.	Бстего, сподару!	Бсте, господару!
163. 11.	а оно;	а оно?
169. 19.	Милошъ одъ П.	Краль. Марко.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P 13 Ср II 767.1

У НОВОМЪ САНУ,

БРЗОТНСКОМЪ ЕПІСКОПСКЕ КЊИГОПЕЧАТЊЕ 1861.